

naš tednik

LETO XXIX — Številka 5 3. februarja 1977 Cena 4.— šil. (4 din)
Poština plačana v gotovini P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Zožena pravica za slovenščino

Osnutek za uradni in sodni jezik predvideva slovenščino le za tri (od vsega skupaj devet) dvojezične sodne okraje: Pliberk, Železna Kapla in Borovlje. Dvojezičnost naj bi bila zajamčena tudi na okrajnih glavarstvih Celovec, Beljak in Velikovec (Šmohor bi izpadel). Na občinski ravni pa naj bi bila dovoljena uporaba slovenščine v sledečih občinah: Bistrica v Rožu, Borovlje, Hodiše, Kotmara vas, Bilšovs, Žrelec, Šmarjeta, Sele, Škofiče, Bekštanj, Straja vas, Rožek, Št. Jakob, Pliberk, Dobrla vas, Železna Kapla, Galicija, Globasnica, Suha, Škocijan in Žitara vas. Slovenščina naj bi bila dopuščena na vojaški komandi, pri železnici ter pošti ter pri žandarmeriji v naštetih občinah. Vsekakor bi pomenila ta rešitev bistveno zožitev dosedanjih določil (po Hauerjevem odloku), kar ponovno kaže na protimanjšinski značaj zakona o narodnih skupnostih.

Ob robu povedano:

Škoda, škoda

Gottfried Güttler je dejal policiji, da mu je Warasch predal razstrelivo v petek okoli pete ure zvečer, dan navrh pa mu okoli desetih razložil mehanizem tempiranega vžigalnika. Toda smola, svojih pripovedk ni mogel utemeljiti s pričami. Torej je bilo treba iznajti pričo za garažo (ki je Waraschu dejala, da se pač mudi) in rdečo škoda, ki je slučajno tedaj peljal v gozdu pri Krnskem gradu.

Ko je policija izstisnila iz Güttlerjevega rezervoarja fantastičnih pripovedk fantom o rdeči škodi, je takoj preko radia iskala lastnika tega vozila. Pa tudi na lastno pest je iskala vse registracijske številke, ki bi prišle v poštev. Tako je prejšnji teden zvonil telefon pri R. A. po poklicu športni urednik nekega koroškega dnevnika. Urednik stopi k telefonu, kjer se mu predstavi policija in ga vpraša, če ima rdečo škodo. R. A. pritrudi. Nato ga vprašajo, kje je bil 13. novembra ob desetih dopoldne. Tega športni urednik ni vedel, ker sam ne vozi z avtomobilom. Zakliče v kuhinjo z njegovi ženi, kje je bila tedaj. Tudi ona ni vedela. Policija mu je položila odgovor v usta: „Woarns' vielleicht in Karnburg?“ Urednik, ki se zanima le za šport in mu je politika tuja, zakliče ženi v kuhinjo: „He, a woarst in Krainburg?“ — „Na, in Krainburg wo a nit.“ Policist je bil skoraj ob živce in kričal le „Karnburg, nit Krainburg!“ R. A. obrnjen proti kuhinji: „A woarst vielleicht in Karnburg?“ Žena odgovori: „Na, i bin nur bis zum Stodtrond kummen.“ Škoda!

Sosveti: ni sodelovanja pri reviziji člena sedem!

V ponedeljek je bila — po daljšem premoru — zopet seja kontaktnega komiteja na Dunaju. Tudi osrednji tajnik NSKS Filip Warasch, ki so ga medtem začasno izpustili iz ječe, je bil zopet član delegacije. Kreisky je že pred 14 dnevi grozil, da bo to zadnja seja in da bodo potem le še sosveti, te obljube-grožnje ni mogel uresničiti: za naslednje 14 dni je moral obljubiti nadaljnjo sejo kontaktnega komiteja.

Pritisk na zastopnike slovenske narodne skupnosti, naj gredo v manjšinski sosvet. Tega pa legiti-

mirani zastopniki manjšin niso mogli storiti, kajti člani sosveta morejo postati le ljudje, ki odobravajo zakon o narodnih skupnostih ter se zavzemajo za njegova določila. Ker pa ta zakon bistveno zožuje dosedanje pravice slovenske narodne skupnosti, pa tudi zanika določila člena 7, koroški Slovenci seveda v tem sosvetu ne bodo sodelovali vse dotlej, dokler ne bodo v pogajanjih s prizadeto narodno skupnostjo našli rešitev, ki bo odgovarjala tako državnim pogodbam in obsegala vsa življenjska področja manjšine.

To so povedali zastopniki NSKS in ZSO tudi kanclerju Kreiskemu ter navzočim zastopnikom koroške dežele, obvestili pa so tudi zastopnike tiska o nadaljnji liniji manjšinskih zastopnikov. Predsednik NSKS dr. Matevž Grilc je dejal kanclerju, da se mu ni treba delati iluzij: „Nismo prišli na Dunaj, da bi prejemale ukaze!“

Razgovor sam je trajal tri ure, premikov pa skoraj ni bilo. Kancler je skušal miriti Slovence, češ da jim nihče ne bo kaj vsilil. Pozneje pa je Kreisky pozabil na svoje pomirjevanje, ko je rekel, da bodo, če se z NSKS in ZSO ne bo dalo govoriti, ustanovili sosvete ter potem videli, kako bo šlo dalje.

Kreisky sam je imel pripravljeno za razgovor v kontaktnemu komiteju le eno temo: željo, da bi ga Slovenci pridno ubogali ter šli v sosvet. Predstavniki koroških Slovencev pa so imeli pripravljena tudi konkretna vprašanja, o katerih bi se bilo treba nujno pogovoriti. Med drugim o šolstvu, gospodarstvu, javnih občilih, uradnem jeziku. Vsa ta vprašanja niso obravnavali, ker je pač Kreisky bil prežet le od ene misli in želje, da bi pač Slovenci sodelovali pri reviziji državne pogodbe. Isto je želel tudi deželni glavar Wagner, ko je dejal, naj gredo Slovenci v sosvet: „Zaradi ljubega miru!“

Sveče: proslava narodnega heroja

V nedeljo je bila v Svečah spominska slovesnost, s katero so se poklonili številni koroški Slovenci, pa tudi gostje iz Slovenije koroškemu narodnemu heroju Matiji Verdniku-Tomažu. Na svečanosti so nastopili pevski zbor ter godba na pihala. Slavnostni govor je imel dipl. inž. Feliks Wieser, tajnik ZSO. Wieser je poudaril protifašistično izročilo koroškega partizanskega boja ravno v današnjem času, ko se je ravno tako treba boriti za uresničitev narodnostnih pravic.

Na slovesnosti so bili navzoči tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Bojan Lubej, konzul Zupančič ter vicekonzul Miškov.

1 tiskovnega zakona, po določitih § 259, št. 1 zakona o kazenskem postopku, o p r o š č e n.

Nužej Tolmajer se za tisti del prve razzodbe, ki ostane v veljavi, zaradi prestopka zanemarjanja dolžne skrbi po § 30 zakona o tisku, zaradi česar je začetek julija 1975 v Celovcu kot odgovorni urednik periodičnega lista Naš tednik s tem, da je dopustil in ni preprečil objavo besedila v številki 27 z dne 3. 7. 1975 v članku „NSKS in ZSO: žeganje zastave je bila neonacistična prireditev“ in sicer: „Zastopniki Narodnega sveta in Zveze so prišli do spoznanja, da je žeganje zastave bila neonacistična prireditev. V govoru predsednika Heimatdiensta dr. Feldnerja so bile podane izjave, ki niso le naperjene proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem, ampak imajo tudi izrazit nemškošovinističen in rasističen značaj. Obe osrednji organizaciji se sprašujeta, kako dolgo bodo oblasti še gledale takšne provokacije, ne da bi ukrepale“ (str. 1) ter v nadaljnjem besedilu v članku „Abwehrkämpferbund je treba prepovedati“ (str. 8): „Predsednik Kärntner heimatdiensta dr. Feldner je zahteval ločene šole za slovenske in nemške otroke, torej politiko apartheida, ki so jo Združeni narodi že pred leti obsodili, ker to ne služi sožitju dveh narodov“, katere vsebina pomeni kaznivo dejanje zoper čast, zanemarjal tisto skrb, s katero bi, če bi se prizadeval po dolžnosti, izostala objava kaznive vsebine, po § 30

odst. 4 zakona o tisku o b s o d i na denarno kazen deset dnevnihtarifov po 100.— šil., v slučaju neizterljivosti 5 dni nadomestnega zapor ter po § 30 odst. 4 na plačilo globe 100.— šil. privatnemu tožilcu dr. Josefu Feldnerju.

Po § 43 odst. 1 tiskovnega zakona je treba objaviti to razzodbo v obsegu krivdoreka v nemškem ali slovenskem jeziku v prvi ali drugi številki periodičnega lista Naš tednik, potem ko je razzodba postala pravnomočna, v § 23 tiskovnega zakona predvideni obliki, v nasprotnem primeru periodični list Naš tednik od tega trenutka naprej ne sme več izhajati in izhajanje vsake nadaljnje številke pomeni za odgovornega urednika kaznivo dejanje.

Po § 41 odst. 1 tiskovnega zakona spozna sodišče, da zapade št. 27 periodičnega lista Naš tednik z dne 3. 7. 1975.

Po § 5 odst. 2 zakona o tisku jamči izdajatelj in lastnik periodičnega lista Naš tednik, Narodni svet koroških Slovencev, nerazdeljeno z obsojenim za plačilo kazni, globe ter stroškov kazenskega postopka.

Po §§ 380, 90 zakona o kazenskem postopku mora privatni tožilec Wilhelm Mucher plačati stroške postopka obeh instanc v obsegu oprostitve.

Po § 390 a zakona o kazenskem postopku mora obtoženi plačati stroške prizivnega postopka v obsegu obsodbe.

Kmetje imeli občni zbor

Zadnje nedeljo januarja se je zbralo lepo število kmetovalcev pri Šoštariju v Globasnici, kajti Kmečka gospodarska zveza je imela svoj redni občni zbor.

Iz poročila predsednika Mirka Kumra ml. je bilo povzeto, da se je odbor zveze v iztekli dobi predvsem zavzemal za enotnejšo politiko slovenskih kmetovalcev, da je zato skušal priti do skupne poti s Slovensko kmečko zvezo. To sicer ni uspelo v prvotno zamišljenem smislu, vendar pa je prišlo zadnje jesen do skupnega samostojnega nastopa pri volitvah v Kmetijsko zbornico, pod imenom „Skupnost južnokoroških kmetov“. Ta skupnost je kot znano dosegla 1413 glasov in je v zbornici zastopana z enim mandatarjem, zborničnim svetnikom Ignacem Domejem.

Ignac Domej je udeležence občnega zbora informiral o svojem delu v zbornici, o preureditvi pristojnosti med zbornico in sosvetom za kmetijstvo pri koroški deželni vladi in podrobneje razlagal

pravkar sprejeti proračun (domala 29 milijonov šil.) Kmetijske zbornice. Domej je tudi poudaril, da pomenjuje svojo nalogo zelo široko, se pravi, z odločnostjo zagovarja interese kmetov južne Koroške nasploh.

V razpravi o delovanju Kmečke gospodarske zveze je bilo vedno spet slišati zahtevo, naj bi se zastopstvo slovenskih kmetov poenotilo in tako postalo bolj učinkovito. Novemu odboru je zato bilo naloženo, da se v svojem delu potruji v to smer.

Novemu odboru Kmečke gospodarske zveze predseduje tudi v bodoče soglasno izvoljeni Mirko Kumer ml., nadaljnja mesta odbora so razdeljena na tele osebe: Jože Urank iz Galicije (podpredsednik), Franc Wedenig (tajnik), Marjan Olip iz Sel (blagajnik); odborniki so tudi še: Ignac Domej iz Rinkol, Franc Hafner s Krčanj, Hanzej Writz iz Štebna pri Globasnici in Blaž Kordež iz Podjune.

Dogodki okoli osrednjega tajnika Narodnega sveta, Filipa Warascha, so v preteklih dneh močno razburili rojake po vseh naših krajih. Udeleženci nedeljskega občnega zbora so tozadevno sklenili tudi posebno resolucijo (glej str. 8).

Nova zbirka „mladje-Information“

Te dni je izšel tretji zvezek „Klub mladje-Information“. Obsega 110 strani in je reprezentativna zbirka člankov v nemškem jeziku, ki so izšli v raznih časopisih ter v znanstvenih publikacijah. Medtem ko sta prva dva zvezka vsebovala skoraj izključno aktualne članke, ima tretja zbirka poudarek predvsem na osnovni informaciji. Zbirka stane 50.— šilingov in jo dobite v Mohorjevi knjigarni, v Naši knjigi ali direktno preko naslova mladja (Poštni predal 307, 9010 Celovec).

Dvojna mera politike avstrijske vlade

Avstrijsko časopisje in radiotelevizija obširno poročata o usodi oporečnikov (disidentov) v državah vzhodnega bloka, predvsem v ČSSR, Vzhodni Nemčiji, na Poljskem in v Sovjetski zvezi. Nakazujejo tudi na veliki razcep med določili helsinških dokumentov o človekovi osebnosti svobodi, ki so jih podpisali zastopniki omenjenih držav, in ravnanjem oblasti z ljudmi, katerih mnenje se ne ujema z državnim naukom. Tudi komunistične partije Italije, Francije in Španije, glavne zastopnice tkim. evrokomunizma, kritizirajo in obsojajo postopanje oblasti z oporečniki.

Človekovih pravic ni možno deliti, enake pravice veljajo za vse, ne glede na barvo, osebno prepričanje, vero, narod, jezik, spol, stan. Pri vseh — samo po sebi upravičeni — zavzetosti avstrijskih javnih občil za usodo oporečnikov v vzhodnem bloku, je opaziti dvojno mero ravno teh občil, kadar gre za usodo oporečnikov v državah, v katerih ne vladajo komunisti. Južnoafriški rasizem in čilski fašizem npr. teptata v še hujši meri osnovne človekove pravice. Pa vendar ni brati o tem sila veliko v avstrijskem časopisju. Usoda amazon-skih Indijancev, ki jih je zapisala brazilska vlada smrti, še zdaleč ne straši tako po avstrijskem časopisju in radiu kot usoda oporečnikov v vzhodnem bloku. Tam gre za obstoj celih narodov, staroselcev. Gotovo je Brazilija mnogo bolj oddaljena od Avstrije kot države vzhodnega bloka. Vrh tega pa vladajo tam generali, ki menda zagovarjajo zahodnjaške poglede na svobodo. V smislu človeškega napredka je treba približati vseveličavni civilizaciji tudi velikansko amazonsko kotlino, kjer skriva zemlja ogromna bogastva. Tudi v Južni Afriki in Rodeziji je menda ogrožena svoboda. Že danes rišejo grozotne podobe, kaki valovi krvi bodo preplavili tiste dežele, ko bodo tam zavladali črnici. Čile pa, kjer so fašisti s pomočjo CIA strmoglavili izvoljenega predsednika Allendeja, kot kaže, doživlja prijetne in lepše čase, kar je seveda zasluga velikega zgodovinskega dejanja in trezne umerjene politike generala Pinocheta in njegovih rabljev.

Jugoslavija k aretaciji Filipa Warascha

K aretaciji Filipa Warascha je zavzel stališče tudi Mirko Kalezić, predstavnik jugoslovenskega zunanjega ministrstva, na svoji redni tiskovni konferenci. Dejal je:

„Aretacija osrednjega tajnika NSKS Filipa Warascha je po našem prepričanju premišljen poskus avstrijskih oblasti, da bi diskreditirale vodstvo koroških Slovencev, ki se bojuje za uresničitev manjšinskih pravic.“

Jugoslavija meni, da s pritiskom in proti volji manjšin ni mogoče priti do zadovoljive rešitve manjšinskega vprašanja, ampak samo s konstruktivnim dialogom med predstavniki slovenske in hrvaške narodnostne manjšine in avstrijske vlade. Podlaga za pogajanja mora biti 7. člen državne pogodbe, saj je to tudi mednarodna obveznost Avstrije. Kancler Kreisky bi rad vsilil rešitev z izvajanjem zakona o narodnih skupinah oziroma z ustanovitvijo svetov, kar je v flagrantnem nasprotju s 7. členom državne pogodbe.“

Le tako mimogrede se še kaj bere in čuje, da so kje v kakem taborišču, morda v Tres Alamos ali kje drugje (veliko jih je), skrivili kak las. Več ne.

Leta 1968 so čete Sovjetske zveze in njenih pomagačev zadušile na Češkoslovaškem razvoj, ki je napolnil cel narod z upanjem in zanosom. Dubček in njegovi so gotovo delali napake. Vsi državniki jih delajo. A prebivalstvo ČSSR je videlo novega smisla v svojem delu. Tem hujša je bila rana, ki so jo zasekali oklopniki in bajoneti. Nad ljudstvo je legla splošna mora, in dolgo je trajalo, da se je „normalizacija“ unesla.

Podpisnikom Listine 77 so oblasti svetovale, naj zapustijo ČSSR, če jim tam ne ugaja. Če niso zadovoljni doma, naj izginejo. Takih ljudi ne potrebujemo, so rekli. In

Avstrija se je širokoustno ponudila, da jim takoj nudi zavetje. Le da se nihče ni javil, ki bi hotel prostovoljno zamenjati svojo deželo z Avstrijo.

Koroška je imela svojo afero, afero Warasch. Kdor je bral koroško časopisje, kdor je tudi poslušal radio in gledal televizijo, se je prestrašil, kako hitro so zvalili — kot bi bilo že dokazano — kot krivdo na Warascha vse, kar je izustil in si izmislil Güttlerja. Güttlerja so kazali kot človeka, ki se bori junško za resnico in pravico, le redkokdo si je drznil podvomiti o resničnosti njegovih izpovedi. Prednjačila je na Koroškem — kot običajno v takih primerih — celovška Kleine Zeitung s svojim šefom Heinzem Stritzlom ter s asistentom in katoliškim aktivistom Günterjem Lehoferjem (v cerkvenih rokah) na

čelu. Podrobna analiza vsega, kar je napisal ta list le o zadevi Warasch, bi zagotovo razgalila zanimivo sliko — neke vrste duševni portret — imenovanih urednikov.

Tisti, ki vidijo na Češkoslovaškem v oporečnikih hudo nevarnost za obstoj države, gnojno gumpo, ki jo je treba odrezati in izžgati, so jim „svetovali“, naj izginejo. „Takah ljudi ne potrebujemo,“ so rekli. Kaže, da so vzeli za vzor koroške „domovini zveste kroge“. Iz njihovih ust in raznih izlivov pogostokrat razberemo nežni nasvet, naj se čimprej poberemo, mi „Čušiči“, čez Ljubelj. Če nam ne ugaja, pravijo, naj živimo drugod. In se v isti sapi sklicujejo na to, da je Avstrija demokratična država, kjer lahko vsak svobodno in prostodušno izraža svoje mnenje. Samo, kdor kritizira Avstrijo, ta naj izgine.

Bo bencin postal cenejši?

Avstrijci lahko natočijo v svoje avtomobile v vseh sosednjih državah cenejše gorivo. Črpalke v obmejnem pasu že dalj časa tožijo zaradi zmanjšane prometa. Po drugi strani pa so skladišča petrolejskih firm polna. Zaradi tega se je rodil predlog, naj bi bencin pocenili. Petrolejske firme pa hočejo poceniti bencin samo pri tistih črpalkah, kjer mora natočiti gorivo vsak sam. (Na Švedskem okoli 90 odst. vseh črpalk). Takih črpalk pa je za zdaj še zelo malo, in še tiste samo v večjih središčih. Odvisno bo seveda od pogajanj, kako se bo

vse razvilo. Strokovnjaki domnevajo, da bi se moral super — kljub dražji nafti — poceniti za 20 do 30 grošev pri litru.

- V torek pa se je utrdila vest, da
- bodo bencin (super) oddajali
- ceneje ne glede na avtomatizacijo črpalk. Dosedanji diskont
- terji (tako imenovane „svobodne črpalke“, ki se zalagajo z gorivom po svobodnem povpranju ševanju in ponudbi, pač pa deloma prodajajo slabše gorivo)
- ter avtomatične črpalke pa bodo prav tako še dalje znižali
- cene za gorivo. Vendar, tako

IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH

Ogorčenje zaradi aretacije tajnika Narodnega sveta Filipa Warascha

Kot strela z jasnega je konec prejšnjega tedna med nas udarila vest, da je avstrijska policija v Celovcu zaprla glavnega tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha. Medtem ko pišemo, se znani predstavnik koroških Slovencev še vedno nahaja v celovških zaporih, kamor so ga vtaknili po nalogu celovškega javnega tožilstva, češ da je osumljen, da je nekemu 60-letnemu celovškemu Nemcu izročil 12. novembra eksploziv ter ga nagovarjal, naj izvede atentat na električni transformator v Celovcu.

Celotna zgodba je tako fantastična, da bi ji sploh ne mogli verjeti, če ne bi vedeli, da je bil Filip Warasch dejansko odpeljan v celovške zapore. Kaj pravzaprav tiči za vsem tem? Prav gotovo imata prav vodstvi obeh slovenskih koroških organizacij, ko izjavljata, da gre za provokacijo in za novo obliko ustrahovanja slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji, katere osrednja vlada in vodstva vseh treh glavnih političnih strank so enostavno kapitulirala pred Heimatdienstom, se pravi pred nemško nacionalistično organizacijo, ki streže koroškimi Slovincem po življenju.

Zanimivo in značilno je, da so Filipa Warascha aretirali prav v času, ko hočejo avstrijske oblasti vsiliti koroškim Slovincem zakone iz lanskega julija, ki pa jih naša manjšina upravičeno odklanja, ker so v kričečem nasprotju s črko in duhom 7. člena avstrijske državne pogodbe. Omenjeni zakoni namreč pogojujejo priznanje pravic manjšini njenemu številu, kar dejansko pomeni, da koroški Slovenci glede na posebne razmere, v katerih živijo že desetletja in desetletja, ne

bodo nikoli uživali svojih pravic.

Filip Warasch je eden tistih vodilnih oseb na Koroškem, ki se je najodločneje upiral izvedbi tega načrta, ki je koroške Slovence tudi zelo jasno opozarjal na resnični namen avstrijskih oblasti ter tudi javno in glasno razkrinkaval njihove nakane. Kot glavni tajnik Narodnega sveta je poleg tega pokazal velike organizacijske sposobnosti, kar se je izkazalo z nastopom Koroške enotne liste na občinskih in deželnih volitvah in ob štetju v lanskem novembru. Narodni svet koroških Slovencev je tudi po njegovi zaslugi danes zelo aktivna, dinamična ter zlasti bojevit politična organizacija, ki je predramila koroške Slovence in sploh poživila politično življenje v deželi...

Kot vidimo, manjka avstrijskim oblastem tudi domišljija, če so se

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

odločile za že zdavnaj znane policijske metode v ravnanju z ljudmi, ki se z demokratičnimi sredstvi borijo za najosnovnejše človekove pravice, za pravico do obstanka.

Filipu Waraschu in Narodnemu svetu koroških Slovencev izrekamo v tem trenutku preizkušnje vso našo solidarnost s prepričanjem, da bosta lahko v kratkem s še večjim navdušenjem in s še večjo odločnostjo nadaljevala boj v korist svojega ljudstva in v korist resnične demokracije na Koroškem.

(Novi list, Trst)

„INTOLERANTNI SLOVENC!“

Celovski gimnazijski ravnatelj dr. Valentin Einspieler, poklicni „vindišar“ in podpredsednik heimatdiensta, sicer pa po rodu Slovec, je objavil v celovski Volkszeitung (30. januarja 1977, str. 4) komentar o rešitvi koroškega manjšinskega vprašanja. Togo zastopa stališča heimatdiensta, poudarja uspeh štetja in svari pred vsakršno rešitvijo, ki bi tudi le malenkostno preseгла sveti okvir, ki ga je zastavilo štetje 14. novembra 1977. V tej zvezi tudi napada „intolerantne Slovence“, ki neprenehno izjavljajo. Iskali smo „intolerantnega“ (nestrpnega) Slovenca in ga našli — v rojenem Slovincu gospodu gimnazijskem ravnatelju itn. dr. Valentinu Einspielerju. ježek

TUDI OZADJE?

Zdaj se sprašujejo o ozadjih, zakaj je Güttler ovadil Filipa Warascha celovski policiji. Govori se o denarnih težavah gospoda Gottfrieda (celo v Floriana so ga preimenovali) Güttlerja. Tudi znan je verjetno hotel postati. Za pogovor s časopisi lahko marsikaj zahtevaš. In še, in še.

Zelo verjetno ozadje je tudi to: S pomočjo Güttlerja, ki se je delal prijatelja koroških Slovencev, so hoteli uničiti obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, NSKS in ZSO. Hoteli so ju kriminalizirati. Kdo se pa danes še pogaja s kriminalci? Kak avstrijski notranji minister jim že še stisne roko (kot leta 1975 na Schwechatu Carlosu).

Hoteli so Slovence prisiliti v manjšinski sosvet. Ker pa obe organizaciji temu nasprotujeta, bi bilo treba spraviti na konja take kvilinske tipe, ki bi pridno rajali po glasbi treh parlamentarnih strank. Hoteli pa so kriminalizirati tudi celotno slovensko narodno skupnost na Koroškem. Kriminalcem, kot vemo, odrečejo vrsto pravic, ki jih uživajo drugi državljani. S tem bi si Avstrija lepo umila svoje roke. pik

Španija: provokacija desnice?

Zadnji nemiri v Španiji utegnejo postati resna ovira pri nadaljnji demokratizaciji dežele, ki je ječala štiri desetletja pod jarmom Francovega fašizma. Presenetljivo hitro se je razgibalo gibanje za demokracijo v deželi, v kateri so nekateri videli v najboljšem primeru preostanek iz srednjega veka. Ne samo, da je nastala vrsta strank, ki so se pojavile v javnosti, pokazalo se je tudi, da te stranke med sabo niso tako sprte, kot je kazalo v letih Francove diktature, ko je bila medsebojna zbitost in sprtost opozicije močna opora vladavini.

Ko je umrla proti koncu leta 1975 živa mumija Franco, ki je kratko pred svojo smrtjo še pokazala svojo življenjsko moč z vrsto smrtnih kazni, se Španci proti pričakovani številnih opazovalcev, ki dobro poznajo romansko-južnjaško podvrženost anarhizmu na eni in diktatorični državni oblasti na drugi strani, niso dali pognati v medsebojno klanje. Bili so sicer številni bombni napadi in drugi atentati, a na splošno so se zadržali prebivalci Španije kar trezno. K temu je gotovo tudi precej doprineslo zadržanje vlade, ki je, prvotno zelo previdno, usmerjala tok razvoja v demokratizacijo. Važen korak je bila gotovo napoved splošnih volitev. Seveda so bili vedno spet udarci s tistih strani, ki jim nikakor ni za demokratizacijo. Eden takih poskusov je bila aretacija voditelja KP Santiaga Carilla, ki pa so ga kmalu zatem spet izpustili. Policija, v kateri je še dosti preostankov iz dobe fašizma — a to ne velja samo za špansko policijo — je napravila tako, proti svoji volji, glasno politično reklamo za komuniste. Zastopniki frankizma so zla-

sti močno zastopani pri varnostnih in oboroženih silah.

Zelo verjetno je tudi, da gre vrsta političnih atentatov, ugrabitev in umorov, na račun skrajne desnice. Medtem, ko se je prvotno zdelo, da je GRAPO, ki je po lastnih izjavah ugrabila predsednika državnega sveta Origola in najvišjega vojaškega sodnika Villaescusa, organizacija skrajne levice, se utrjujejo zadnje čase domneve, da je le orodje fašističnih krogov, ki hočejo ustvariti v državi čim večjo zmedo. S tem seveda ni rečeno, da skrajna levica ne bi bila zapletena v politične spletke proti demokraciji v Španiji, zlasti krogi in silnice, ki jim nikakor ne gre v račun samostojna pot španske KP. Tarča teh napadov je demokracija v Španiji. Če vlada spriči nasilnosti ne poskrbi za red, morda s tem izzove državni udar skrajne desnice, če postopa trdo, si ustvari sovraštvo med politično opozicijo.

Vlada ministrskega predsednika Suarezja je vrnila prebivalcem Španije že vrsto pravic, ki so jih izgubili v dobi frankizma. Mednje spada tudi priznanje jezikovnih in narodnih pravic Kataloncem in Baskom, ki so bili vsa leta osrednja gonilna sila boja proti Francovi diktaturi. Niso samo odpravili prepovedi baskovskega jezika v javnosti (katalonski je bil „dovoljen“ že prej), tudi razobešanje baskovske zastave je dovoljeno, za zdaj seveda samo ob španski državni zastavi.

Trenutno preplavlja Španijo val nasilnosti. Mrtvi komunisti, mrtvi policisti. To naj bi pripravilo tla za zadušitev demokratičnega gibanja, tudi v interesu sil, ki jim je Španija važen člen v političnih in vojaških načrtovanjih.

Preiskava proti Lütgendorfu - in ÖVP

Avstrijska zvezna vlada je lahko v največjih težavah — zunanjih zaradi druginje, notranjih zaradi Kreiskyjevega zaupanja do Lütgendorfa —, Avstrijecem bo ostala ohranjena. Dve komponenti sta, ki sta bistveno soprispevali k temu: enkrat Kreisky sam, ki se zna „prodajati“ bolje kot vsak drug politik kdajkoli poprej in s tem zamaši usta vsakemu kritiku, predvsem kritičnemu tisku nasproti, drugo zlo pa je nesposobna opozicija, ki ima sama svoje krize (tudi) tedaj, če jih ima tudi vlada in s tem ne more škodovati vladi in njenemu ugledu — sebi v prid.

Obe komponenti pa sta se jasno prikazali tudi zadnji teden: v nedeljo je bil — pred smukom — v televiziji prenos diskusije avstrijskih novinarjev s kanclerjem Kreiskym. Ta pravzaprav neenaki dvoboj je tudi tokrat imel le enega zmago-

valca — Kreiskega. Njegov instinkt za hibe svojih nasprotnikov in za trenutek, kdaj mora in more izkoristiti svojo avtoriteto (očetovsko držo je medtem že zdavnaj odložil) je ohromil zbrane „kritične“ novinarje s tem, da jim je očital pisanje za denar drugih interesov, interesov svojih delodajalcev, ki so sicer formalno neodvisni, a vendar zastopajo določen krog, ki jim daje tudi denar oziroma, ki prejema dobičke. Kritiki se temu pravzaprav nezaslišanemu podtikavanju niso upali upirati.

Drug križ je z opozicijo: sicer je prejšnji teden obesila na veliki zvon svojo nezaupnico celi vladi (akoravno je šlo le za Lütgendorfa), s to nezaupnico pa ni le pogorela, ampak tudi sebe spravila v precejšnje težave. Kajti stara kanclerjeva metoda je ta, da pri vsaki neprijetni zadevi in pri vsakem škandalu si-

cer v prvem stavku daje svojim kritikom prav, v drugem stavku pa še z isto sapo ustanovi komisijo, ki ni le naperjena proti morebitnim nedostatom oziroma škandalom v lastnih vrstah, ampak je z isto ostrino in z istim ciljem naperjena tudi proti opoziciji. Tako je bilo tudi tokrat. Kreisky je pooblastil parlamentarni odbor z raziskavo, toda ne le proti morebitnim Lütgendorfovim pregreškom, ampak tudi proti opoziciji. Tako je bilo tudi tokrat. Črni Lütgendorfov in Freihslerjev predhodnik je najmanj v isti meri bil udeležen pri raznih nedostatkih v nabavi orožja ter je imel najmanj tako dobre stike s producenti orožja kakor jih ima Lütgendorf. Škandal Örlikon — švicarski producent pušk in topov, ki je poslal avstrijski vojski protiletalske topove, ki so imeli številne nedostatke — še vedno ni razjasnjen,

škandal okoli švedskih letal tipa Saab pa je utihnil menda zaradi tega, ker je po vladni stranki ÖVP dobila zadostno število milijonov tudi SPÖ. Tudi ta letala imajo številne nedostatke in so za Avstrijo uporabne le ob lepem in ne premrzlem vremenu.

Praderjeva zadeva leži sicer že več let nazaj (sedem in še več), pač pa ima Georg Prader eno skrb več kakor Lütgendorf. Medtem ko mora Lütgendorf le še dočakati 8. februar — tedaj se poviša njegova penzija od 50 na 80 odstotkov plače aktivnega ministra —, kar mu bo s Kreiskyjevo pomočjo tudi uspelo, je Prader tudi aktiven politik. Medtem ko je Lütgendorf postal kot ne-član SPÖ minister, je Prader eden vodilnih nižjeavstrijskih politikov tamkajšnje vladne stranke ÖVP. Če bi bil zapleten v še en škandal, bi to utegnilo malce koristiti socialistom pri naslednjih deželnozborskih volitvah. Kajti ÖVP ima samo en mandat več kakor socialisti in bi mogla izgubiti na ta način tudi deželnega glavarja. To bi bilo neprijetno tudi za celotno ÖVP, ker bi bilo ravnotežje na ravni zveznih dežel neuravnovano. Personalna politika črnih v Nižji Avstriji pa ni za las drugačna kakor le-ta socialistov v deželah, kjer prevladujejo. Prader sam si ne bo belil glave, kajti prestal je že škandal, zaradi katerega je moral neki drugi minister vzeti klobo: v dunajskem nočnem lokalu so opazovali ministra Praderja, kako se je v separeju zabaval z animirko in špionko Keelerjevo, isto damo, zaradi katere je moral svojčas odstopiti britanski obrambni minister Profumo.

Slovo inž. Vlahova

Veleposlanik SFRJ v republiki Avstriji Gustav Vlahov je bil v petek na poslovnem obisku pri zveznem kanclerju dr. Brunu Kreiskem. V daljšem pogovoru, ki je potekal ob tej priložnosti, sta spregovorila tako o mednarodnih vprašanih obojestranskega pomena (med drugim tudi o evropski konferenci o varnosti in sodelovanju), kot o vprašanih s področja dvostranskih odnosov.

V okviru vprašanj s področja dvostranskih odnosov je beseda tekla predvsem o avstrijskih obveznostih iz državne pogodbe oziroma položaju jugoslovanskih manjšin v Avstriji.

Jugoslovanski veleposlanik je bil na poslovnem obisku tudi pri voditelju avstrijske ljudske stranke dr. Josefu Tausu, dunajskem županu in predsedniku deželne vlade Leopoldu Gratzu in pri drugih avstrijskih osebnostih.

V veleposlaništvu SFRJ na Dunaju so pripravili poslovnih sprejem, ki so se ga udeležile vidne osebnosti avstrijskega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja, člani diplomatskega zbora in predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Navzoči so bili tudi predstavniki klubov jugoslovanskih delavcev in številni jugoslovanski državljani.

Kulturni dom: občni zbor in sprememba načrta

- V soboto, 22. januarja 1977, je bil v Celovcu občni zbor društva „Kulturni dom“.
- Prvotno bi občni zbor moral biti že 15. januarja, toda zaradi slabo prevoznih cest so ga morali preložiti za en teden.
- Po poročilih starega odbora in po razrešnici so izvolili novi odbor. Predsednik upravnega odbora je bilčovski župan Hans Ogris, podpredsednik Janko Zerzer. Predsednik nadzornega odbora je postal župnik Lovro Kaselj, podpredsednik Franci Zwitter.
- Udeleženci občnega zbora so z zadovoljstvom vzeli na znanje pravično rzsodbo Ustavnega sodišča v zadevi Kulturni dom.
- Sklenili so tudi, da bodo čim prej začeli s pripravami za izdajo te osrednje kulturne ustanove koroških Slovencev.
- V ponedeljek pa se je moral ukvarjati tudi celovski mestni senat s celovskim prostorskim načrtom. Kajti ustavno sodišče je na svoji decembrski obravnavi v zadevi Kulturni dom spoznalo, da celovski prostorski načrt ne odgovarja pravnim predpisom. Mestni očetje bodo morali o tem načrtu še enkrat skleniti. Zemljišče na Kardinal-schüttu, ki so ga prenamenili v „park“ in „mestni muzej“, da bi ga tako odtegnili društvu Kulturni dom, morajo sedaj zopet spremeniti v prvotni značaj — gradbeno zemljišče.

Gorica: slovenščina vendar dovoljena

Okrajno sodišče v Krminu je v četrtek po obravnavi, ki je trajala eno uro, oprostilo Gradimira Gradnika, predsednika sveta Slovenske skupnosti za Goriško. Sodišče je proti njemu uvedlo kazenski postopek na podlagi sodne prijave, v kateri je bilo zapisano, da je proti zakonskim predpisom 15. junija leta 1975 opravljal na volišču propagando za svojo stranko.

Okrajni sodnik Fulvio Finazzer-Flori je Gradnika v celoti oprostil vseh obtožb in s tem dal popolno zadoščenje obtožencu kakor tudi vsem krminkim in ostalim Slovincem, ki so videli v sodnem preganjanju javnega delavca poskus kršenja narodnostnih pravic.

Tudi državni pravdnik Omiccioli iz Vidma je v svojem govoru ugotovil podobno pomanjkanje kakršnih koli dejstev, ki bi dokazovala Gradnikovo krivdno, ter je predlagal popolno oprostitev.

Dogodek, ki je sprožil sodni postopek, je zelo preprost in bi ne na Tržaškem ne nikjer na Goriškem ne izzval takšne reakcije, kot jo je izzval pri predstojnikih javnega reda v Krminu. Karabinjerski oficir Valentino Scagnomiglio in finančni brigadir Adriano Pavone sta sodila, da je Gradnik vršil volilno propagando, ko je na volišču pozdravljaval volivce z „dober dan“. Na razpravi sta izjavila, da ne vesta, kaj ti dve besedi pomenita. Prav tako sta sodila, da je Gradnik pritrtil na neki avtomobil nalepko z volilnim znakom SSK. Ne prve ne druge sumnje nista mogla dokazati, ker sta o tem slišala govoriti od drugih.

Razprava je jasno pokazala, da je do nje prišlo zato, ker za red zadolženi državljani ne poznajo slovenskega jezika in ker nekateri še vedno nadaljujejo politiko administrativne prisile.

Ko je sodnik zaslišal Scagnomiglia in Pavona, je odv. Sanzin vprašal, če je res, da je eden izmed njih dejal zastopniku liste SSK, da je pozdrav „dober dan“ volilna propaganda. Pavone je dejal, da se tega ne spominja. Sanzin je dodal, da sta predstavnik civilne stranke videla v slovenščini, v kateri so se pogovarjali predstavniki liste, pomemben razlog za svoje sumnje, sicer ne bi v prijavi kar na treh krajih navedla tega dejstva.

Odvetnik Drago Štoka je v zagovoru dejal, da bi predstavniki liste lahko nosili strankin znak na rokavu, ker zakon to dopušča, in se Gradnik tega ni poslužil. Odgovorni za red na voliščih pa mi je to zabranil, češ da ni dovoljeno. Pokazal je naslovne strani glasil poglavitnih strank z volilnimi znaki, ki so jih volivci nosili v žepu. Štoka je dejal, da govoriti po sloven-

sko ni volilna propaganda. Kdor drugače misli, mu gre očitno slovenščina na živce.

Odvetnik Peter Sanzin je dejal, da je proces važen zaradi socialno-narodnostnih problemov, ki jih odpira. Živimo na področju, kjer se Slovenci poslužujejo svojega jezika, ne zaradi propagandnih namer, ampak zaradi komuniciranja. Če bi javna sila hotela dokazati, da je Gradnik agitiral za svojo stranko, potem bi morala znati slovenski.

„Ko je vse pritiske ocenil, je Gradnik ob 18.30 umaknil z volišča svoje predstavnike — je dejal San-

zin. To je storil iz protesta proti omejevanju pravic. V tej odločitvi je iskati vzrok, zakaj je prišlo do sodne obravnave.“ Sanzin je dejal, da povsod po Italiji prihaja v času volitev do podobnih sporov in se kasneje sprti stranki pobotata.

Sanzin je nato kot primer občutljivosti naših ljudi za svoje jezikovne pravice navedel fašistično nasilje leta 1923 nad županom v Medani Josipom Gradnikom, očetom Gradimira, ki ga je oblast razrešila županovanja, ker je objavil slovenski napis nad županstvom in se ni hotel opravičiti fašistični oblasti.

Italijanski Slovenci: simpozij o bodočnosti

Simpozij o socioekonomskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji končan — Nove možnosti po Osimu

Tridnevni simpozij o socioekonomskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji, ki se je v soboto zvečer zaključil v Kulturnem domu v Trstu, pomeni ne le zaradi obilice spoznanj, ki jih je prinesel, temveč predvsem zaradi svojega v prihodnost zazrtega načelnega pristopa k obravnavanim problemom in zaradi metod, ki so jih referenti v ta namen uporabili, nesporen kvaliteten premik.

Osemnajst referatov simpozija predstavlja vzorčen prikaz široke družbene in področne problematike Slovencev v Italiji, soliden vir informacij, dokumentacije in delnih ter splošnih ugotovitev, je ugotovil v zaključnih besedah v imenu prireditelja, Slovenskega raziskovalnega instituta v Trstu (SLORI) njegov direktor dr. Karel Šiškovič. „Prišli smo do nekaterih spoznanj, ki morajo premakniti našo manjšinsko problematiko na višjo raven in jo uvrstiti med velike probleme sedanje (večinske) družbe.“ Ta družba nikakor ne bi bila popolna, celovita, če bi se nepopolno gledala tako, da bi prezrla položaj manjšine in z zgrešenimi prijemi onemogočala skladen in vsestranski razvoj manjšinske družbe v širšem kontekstu.

Tej širši skupnosti, konkretno deželi Furlaniji-Julijski krajini in njeni celotni družbi (preko te pa seveda tako Italiji) nalagajo rezultati posvetovanja kot posnetek obstoječega stanja rešitev vprašanja aktivne vloge slovenske narodnostne skupnosti pri urejanju gospodarskih, družbenih, političnih in narodnostnih zahtev v duhu skladnega in demokratičnega razvoja na prostoru ob meji med Jugoslavijo in Italijo.

Slovencev v Italiji ni več mogoče obravnavati kot pasiven element, objekt, te družbe.

Slovence je treba pritegniti k sodločanju pri reševanju socioekonomskih in prostorskih problemov, zagotoviti njihov obstoj na lastnem ozemlju, pri čemer ima posebno mesto Beneška Slovenija s svojo emigracijo, zagotoviti, da bo prostor, ki ga naseljuje manjšina, kljub vsem spremembam, ki jih prinaša čas, obdržal svoje značilnosti. To pa zahteva tudi vzgojo pripadnikov italijanske večine, da bodo spoznavali slovensko kulturo in druge značilnosti slovenskega naroda, predvsem z uvedbo slovenskega jezika v šole, s čimer se bo jezik manjšine ovrednotil na vsem prostoru, zagotovitev enakih možnosti Slovincem za specializacijo v poklicih ali strokovnih šolah, kar je prva stopnja za uvajanje slovenščine v proizvodne odnose in ne nazadnje, opustitev vseh poskusov diferenciranja stopnje pravic slovenske manjšine na podlagi njene številčne moči namesto upoštevanja dejstva njene prisotnosti na tem prostoru.

Na podlagi pridobljenih izkušenj naj bi delo, katerega rezultat je bil tržaški simpozij, teklo naprej v dveh smereh.

Najprej v sistematično preučevanje zajetih problemov na interdisciplinarni način, potem pa z vrsto novih posvetovanj na področni ravni, to je z gospodarskega, socialnega in urbanističnega zornega kota, pa tudi na območni (teritorialni) — v Kanalski dolini, zahodni in vzhodni Benečiji, na Goriškem in Tržaškem „z ambicioznim programom, da podrobno obdelamo vlogo obeh vodilnih mestnih središč (Trsta in Gorice) in vloge Slovencev v teh mestih kot sestavine urbane družbe“.

Simpozij sovpada s trenutkom, ko se Furlaniji-Julijski krajini odpirajo z ratifikacijo sporazumov

med Jugoslavijo in Italijo večje, boljše in globlje perspektive za nadaljnji razvoj, pa tudi določene dileme. Ravno zaradi teh dilem prihaja simpozij s svojimi rezultati o pravem času, saj zahtevajo temeljito obdelavo ravno družbeno gospodarskih in prostorskih problemov v Italiji. „Čas teče in se ne sme izteči v našo škodo,“ je rekel med drugim dr. Šiškovič. „Zato smo tembolj dolžni pospešiti podrobne raziskave, kajti naša skupnost mora najti v poosimskem obdobju svoje pravo mesto kot neločljiva sestavina procesov, ki se bodo neizogibno razvijali.“

„Mi torej postavljamo v ospredje zahtevo,“ je rekel na koncu zborovanja dr. Šiškovič, „da dobi posimsko obdobje preobrat v našem življenju, naj nam odpre perspektive širokega razmaha vseh naših silnic. Zato bomo rezultate simpozija posredovali vsem italijanskim dejavnikom, političnim, gospodarskim, znanstvenim in kulturnim, pa tudi konferenci o izvajanju sklepne listine konference o evropski varnosti in sodelovanju, ki bo junija v Beogradu.“

Davek na inozemske avtomobile

Avstrija spada med tranzitne dežele. Avtomobilski promet, ki se vali iz zahodne Evrope proti Bližnjemu vzhodu (čez Jugoslavijo, Madžarsko, Bolgarijo in Turčijo), pomeni hudo obremenitev za avstrijske ceste. Popravila cest in nove ceste požrejo velikanske denarne vsote. Če se bo cestni promet še naprej tako hitro razvijal kot doslej, napovedujejo za naslednja leta hude gneče na avstrijskih cestah. O možnosti rešitve, da bi spravili tovornjake na vlake, po vsej verjetnosti še niso dosti razmišljali.

Avstrijski minister za promet Erwin Lanc je predlagal pred nekaj

časa, naj bi obremenili vse tovornjake s posebnim davkom, proti čemur so se uprli prevozniki. Rešitev vidijo zdaj v tem, da bi inozemske tovornjake na kak način obdavčili. Tu mislijo na posebne dajatve, poleg tega pa tudi na poseben davek na gorivo. Ker je v Avstriji plinsko olje precej drago, se inozemski tovornjaki založijo z gorivom že zunaj Avstrije. V ta namen imajo nekateri tovornjaki po štiri tanke in še več. Ker tako uide avstrijskemu finančnemu ministru precej denarja, skušajo spraviti v državno mošnjo vsaj nekaj denarja s tem, da bi uvedli poseben davek za inozemska vozila.

Selsko petje v ljubljanski televiziji

V petek, 4. februarja, bo ljubljanska televizija ob 18.15 prenašala petje iz Sel. Oddaja ima naslov „Čez tri gore: Mi smo pa v Selah doma“.

Že konec lanskega leta smo vam predstavili izbor ubranega petja narodnih pesmi, kakor jih pojo v Selah na avstrijskem Koroškem. Tokrat vam v drugem delu, ki ga s pripovedjo narodnih pesmi spet povezujejo pevke iz Sel, približe predstavljamo moški vokalni kvintet iz Sel. Sestavljajo ga: Pepi Oraže Flori in Lojzi Kelih, Hanzi Ro-

blek in Franci Pristovnik. Kvintet je začel z rednim delom že leta 1962, najprej sicer kot kvartet, kmalu pa so dodali še peti, za njihovo petje tako značilen glas. Leta 1967 so se že pomerili na eni naših oddaj „Pokaži, kaj znaš“, leta 1973 pa že posneli prve tonske posnetke na ljubljanskem radiu in čez dve leti dodali še nove. Kvintet dandanes ne obstaja več, vendar so se za TV snemanje spet zbrali v svoji prvotni zasedbi.

V barvni oddaji, posneta v čudovitem okolju Sel, bodo pevci za-

peli naslednje pesmi: **Rinčica, Je pa davi, Kmetovski ovčar, Sonce je tak nizko sjalo, Na vsočih gorah, Kaj je nocoj za en fajn večer, Veliko sem si prizadjal, Drimelca, Roža tam na vrtu in Oj, ti španič moj.** Ob naslovu te zadnje pesmi naj spomnimo na prijetno naključje, da bo prav te dni izšla gramofonska plošča Produkcije plošč in kaset RTV Ljubljana z istim naslo-

ZELUČE:

Moj ded mi je pravil: „Rod slovenski tu prebiva“

Odkar prebivajo Slovenci na Koroškem (to je že nad 1500 let), so imeli pravice in dolžnosti do svoje države, tako je tudi še danes in še „bo“.

Čprav preganjani, izseljeni in obsojeni na propad, kot je bilo to leta 1942, ko so naše očete in fan-te vtaknili v vojaške suknje za tako imenovano „obrambo domovine“, njihove družine pa pregnane iz domov in hiš v koncentracijska taborišča, so še danes tu, in celo bolj strnjeni kot kdajkoli poprej. Slovence so selili v taborišča, da bi napravili prostor ljudem iz Kanalske doline, ki so se potem selili „domov v rajh“. Propaganda in njihov načrt se do kraja nikakor nista posrečila. Izseljenci so se vrnili, prebivalci iz Kanalske doline pa so dobili prostor v Kanalski naselbini. Marsikdo, ki je bil srečen ob izseljevanju Slovencev in si je mislil: tako bomo pregnali „čuše“, dandanes ne živi več, in še mnogo jih bo leglo prej v grob, preden bo pokopan zadnji Slovenec na Koroškem.

Tudi iz Bilčovsa so bile družine izseljene. Ded mi je pravil: Ko sem stopil na hišni prag, zagledam lipico, vsajeno pred nekaj dnevi. Najrajši bi jo iztrgal, da je ne bi imeli

vom, na njej pa bodo predstavili vse pesmi obeh TV oddaj „Mi smo pa v Selah doma“ in še nekatere. Tako bodo te lepe koroške pesmi še bolj trajno prisotne med ljubitelji narodne pesmi, mlajšim pa bodo odlični vodič v odkrivanju bogate narodne glasbene zakladnice.

TV oddajo je posnela ekipa s filmskim snemalcem Slavkom Nemcem in redaktorjem in realizatorjem Marjanom Staretom.

ti preganjanci, pa sem ji prizanesel. In tako je ostala. Še danes stoji in je lepo zraščena. Ko hodimo mimo nje, si mislimo, kako si lepa, pa si priča tako grenkim spominom. Večkrat ji rečem: „Dolgo bodem že počival, prekopen bo že moj grob, al' ti, lipica mi zelena, govori in opominjaj potomce na dogodke nekdanjih dni“.

Mici iz Želuč pri Bilčovsu

SEKIRA

(Cesta prevozna)

Cesta na južni strani Vrbskega jezera v Sekiri, ki je bila nekaj časa zaprta za ves promet zaradi razstrelitvenih del na tem cestnem odseku, je spet odprta.

ŠT. LENART PRI SEDMIH STUDENCIH (Smrt rentnice)

Pred kratkim je žandarmerijski uradnik iz Ričarje vasi našel mrtvo v svojem stanovanju v Št. Lenartu pri sedmih studencih, v podkloštrski občini, 53-letno rentnico Marijo Oman. Poklicali so zdravnika, ki je ugotovil kot vzrok njene smrti, da se je zadušila pri bruhanju.

Ples SAK – zelo uspešen

Na svoj 5. ples z družabno zabavo je vabil v soboto, 20. januarja 1977, k Šoštarju v Globasnici Slovenski atletski klub. Povabilu se je odzvalo veliko ljudi, saj je bila Šoštarjeva velika dvorana nabito polna. Po pozdravnih besedah tajnika SAK Mihe Zablatnika, se je občinstvo ob zvokih štirih kovačev pozno v noč imenitno zabavalo. Največja zasluga za dober uspeh gre gotovo neumornima delavcema blagajniku Štefanu Rigelniku in vodji mladinskega moštva SAK Albertu Smrečniku, ki sta bila glavna organizatorja plesa.

Med plesom so imeli tudi dobro

ŠMOHOR (Pogreb)

V našem mestu so v petek, 28. januarja, ob veliki udeležbi prebivalstva pokopali na domačem pokopališču žandarmerijskega okrajnega nadzornika v pokoju, Edvarda Loserta. Poslovilna govora sta imela žandarmerijski poveljnik major Egger in župan mestne občine Šmohor—Prešeško jezero Jožef Themesl. Žalne koračnice je igral pihalni kvartet, cerkveni zbor pa mu je v slovo zapel žalostinke.

MALE KAZAZE

(Učenka umrla za ranami)

Pred kratkim se je na Paški zvezni cesti v Pichlingnu, v šentandražki občini pripetila huda prometna nesreča. Bilo je takole: 12-letno učenko Editho Spinottijevo iz Malih Kazaz, ki je šla peš s svojo prijateljico po desni strani ceste, je 25-letni Walter Lassnig iz Wolfsberga s svojim avtomobilom od zadaj zbil najprej na tla, nato pa jo zalučal dol po strmem pobočju,

kjer je obležala težko ranjena. Hudo poškodovano šolarko so prepeljali v bolnišnico v Wolfsbergu, kjer je za nevarnimi ranami kmalu izdihnila svojo nežno dušo.

Lassniga, ki je zbežal po nesreči, ne da bi se brigal za ubogega otroka, je žandarmerija iz Št. Andraža kmalu izsledila in ugotovila, da je brezsrčni voznik sedel za volanom pijan. Seveda so mu odvzeli vozniško izkaznico.

Berite in širite „nt“!

PRIDITE VSI NA **PLES**
KLUBA SLOVENSkih OBČINSkih ODBORNIKOV
V soboto, 12. februarja 1977, ob 20.00, pri Šoštarju v Globasnici
Zabaval Vas bo znani ansambel FANTJE TREH DOLIN
Pokroviteljstvo: Prdsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov Filip Warasch

Smrt vrlega moža v Selah

Lani sta bila iz selske vasi v večnost odpoklicana dva soseda: Valentin Čertov in Siman, pd. Smrekar. Letos jima je v četrtek, 27. januarja, precej nepričakovano po kratkem bolehanju sledil Janez Mostnikar, v 84. letu starosti.

Pri svojem očetu se je izučil čevljarstva. Oktobra 1918 je od vojakov prišel na dopust in doma dočkal konec vojne, pa tudi očetovo smrt. Za njim je prevzel tudi službo cerkovnika in jo opravljal dobrih 45 let do svoje upokojitve. S sestro Katrijo sta še naprej bivala v mežnariji, v pritličju prejšnjega farnega doma. Ko pa je ta spomladi leta 1940 umrla, si je moral poiskati življenjsko družico, in se je jeseni poročil z Vrbnikovo Tonco. V srečnem zakonu so se jima rodile štiri deklice. Ob zidanju nove cerkve se je družina preselila naj-

prej h Klemeneju, nato pa v lasten novopozidan dom.

Pokojnik je bil v službi vesten in skrben, postrežljiv. Bil je vedrega značaja, rad je bral in prej tudi sodeloval pri odrskih prireditvah; veren in zaveden, splošno priljubljen in spoštovan.

Zato je ob njegovi smrti žalovala vsa fara. Še nebo je plakalo in točilo snežene solze ob njegovem grobu v soboto, 29. januarja.

Poleg domačih dveh dušnih pastirjev sta pokojnega spremila h grobu tudi č. g. Arnulf Memmer, ki je v Selah pastiroval med vojno pet let, in č. g. Franček Jančar, enako po vojni štiri leta. Da so se tudi pevci od njega poslovlili z ganljivo žalostinko, se razume. Naj v miru počiva v bližini cerkve, kateri je toliko let zvesto služil! Blag mu spomin! — Zaostalam naše prisrčno sožalje!

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU Ebentaler StraBe 14

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1977/78 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1977, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
- Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1976/77 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
- Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1977. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
- Konec maja 1977 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oziroma o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
- Poznejše prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
- Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Ebentaler StraBe 14, 9020 Celovec.

RAVNATELJ:

dr. Pavle Zablatnik, i. r.

BOROVLJE

(Neprevidno ravnanje s flobertom)

V nedeljo, 30. januarja, je 17-letni učenec Mihael Schäfer v svoji sobi v Borovljah pokazal tovarišu, strokovnemu učencu Walterju Brenglu, puško-flobert. Ko je hotel Mihael praktično pokazati Walterju, kako se strelja s flobertom, se je le-ta nenadoma sprožil in zadel strokovnega šolarja Brengla v desno roko (nadlahtnico). Mladeniča Walterja Brengla so morali hitro z rešilnim avtomobilom prepeljati v celovško bolnišnico za nezgode.

KAZAZE

(Izvršil več tatvin)

Žandarmerija je v petek, 28. januarja, aretirala v Dobrli vasi 17-

letnega brezposelnega delavca Manfreda P. iz Kazaz, v dobrolski občini. Mladeniča sumijo, da je izvršil več nezakonitih vlovov in tatvin v stanovanju v Kazazah. Pribli vasi ter okolici. Škoda, ki jo je pri tem napravil, je težko oceniti. Aretirani Manfred je svoja kriva dejanja že priznal.

GOSPA SVETA (Najdba skeleta)

V gramozni jami kmeta Helmuta Kobererja v Groblji vasi, v občini Gospa Sveta, so v soboto, 29. januarja, dopoldne pri kopanju jarka odkrili človeško okostje. Strokovnjaki so dognali, da gre za najdbo človeškega okostja iz zgodnjega srednjega veka.

PRIREDTVÉ

VESELOIGRA: „KLOBČIČ“

Prireditelj: SPD „Vrtača“

v Slovenjem Plajberku

Kraj: Slovenji Plajberk, pri Foltu

Čas: sobota, 5. 2. 1977, ob 19.30

Gostuje: Igralska skupina SPD

„Danica“ iz Št. Vida v Podjuni

VESELOIGRA: „PRIČARANI ŽENIN“

Prireditelj: Farna mladina

v Vogrčah

Kraj: Vogrče, v farni dvorani

Čas: nedelja, 6. 2. 1977, ob 14.30

in ob 19.30

VESELOIGRA: „PRIČARANI ŽENIN“

Prireditelj: SPD „Srce“

v Dobrli vasi

Kraj: Dobrli vas, narodni dom

Čas: nedelja, 13. 2. 1977, ob 14.30

VESELOIGRA: „KLOBČIČ“

Prireditelj: SKD v Globasnici

Kraj: Globasnica, pri Šoštarju

Čas: nedelja, 6. 2. 1977, ob 14.30

Gostuje: Igralska skupina SPD

„Danica“ iz Št. Vida v Podjuni

PREŠERNOVA PROSLAVA

Prireditelj: Slovenska prosvetna zveza

Kraj: v dvorani „aula slovenica“, Celovec, Pavličeva 5—7.

Čas: četrtek, 10. 2. 1977, ob 19.30

Poleg slavnostnega govornika bodo še sodelovali: Domači pevski zbor ter člani Stalnega slovenskega gledališča in Glasbene matice v Trstu.

IZLET NA ZASNEŽENO BLEŠČEČO

Prireditelj: Slovensko planinsko društvo

Kraj: Kopanje, pred gostilno

„Türkenkopf“

Čas: nedelja, 6. 2. 1977, ob 10. uri

INFORMATIVNI SESTANEK NAVDUŠENIH ŠAHISTOV

Prireditelj: Dijaški dom KSŠ

Kraj: Dijaški dom,

Tarviser StraBe 16, v Celovcu

Čas: sredo, 9. 2. 1977, ob 18. uri

spd „zvezda“ v hodišah vabi na

hodiški ples

ki bo v soboto, 5. februarja 1977, ob 20. uri pri čimžarju v dvorcu.

nastopa tamburaški ansambel iz hodiš igrajo „dobri znanci“

V „auli slovenici“ bodo odprli razstavo slikarskih del JOZETA HORVATA JAKIJA v torek, dne 8. februarja, ob 19. uri. Razstava bo odprta do 25. februarja 1977, od ponedeljka do petka od 13.00—17.00.

ZA NAŠ KULTURNI PRAZNIK:

Naš največji pesniški genij dr. France Prešeren

Pred stoosemdvajsetimi leti je umrl naš največji pesnik-genij dr. France Prešeren. Njegov neumrljivi duh je vzplaval v višave, kakršnih ni dosegel do danes nihče izmed slovenskih duhov. In iz te sijajne višave vabi s svojo Zdravico k spravi, skupnemu sodelovanju rojake, ki živijo raztreseni doma in izven domačih meja.

V Prešernovi dobi je nastal ilirizem, ki je priporočal jezikovno stajlanje slovenščine in hrvaščine. Glavni njegov branitelj je bil Stanko Vraz, ki je pesnil sprva slovenski, nato pa v ilirski mešanici, končno pa v hrvaščini. Prešeren ni glede jezika nikdar omahoval. Ilirsko mešanico je od prvega začetka najodločneje zavračal. Vraza je v napisih ošibal kot „Slovenec uskoka“. Na zmagi Prešernovih nazorov sloni ves stoletni književni razvoj do danes. Brez te zmage bi bila ostala slovenščina pokrajinsko narečje in bi se ne bila povzpela na današnjo višino samostojnega slovenskega slovstva. Prešeren je bil tisti krmar, ki je v odločilnem trenutku zavestno zagrabil za krmilo in v poslednji uri naravnal brod slovenske kulture v lastni tok, proti svetilniku samostojnega narodnega bistva.

France Prešeren je zagledal luč sveta v Vrbi na Gorenjskem. Rodil se je 3. decembra leta 1800. Ko mu je bilo osem let, je odšel k stricu Jožefu na Kopanj pri Grosupljem, ki je tam služboval kot kaplan. Šolal se je v Ribnici in Ljubljani, kjer ga je med drugimi poučeval tudi Valentin Vodnik. Bil je vedno med najboljšimi dijaki. Leta 1821 je odšel na Dunaj, kjer je dovršil zadnji letnik filozofije in se naslednje leto vpisal na pravno fakulteto. Prešeren je ostal več let na Dunaju, potem pa je odšel k stricu Jožefu na Ježico, kjer se je pripravil za rigorozo. Leta 1828 je promoviral za doktorja prava. Istega leta se je vrnil v Ljubljano, kjer si je poiskal službo in kruh.

Najprej je bil odvetniški pripravnik pri Baumgartnu. Sodniški in odvetniški izpit je napravil v Celovcu. Po izpitu je ostal še dve leti pri Baumgartnu, potem pa se je preselil k dr. Crobathu, pri katerem je ostal dvanajst let.

O Veliki noči leta 1833 se je zaljubil v Primicevo Julijo. Ta enostranska ljubezen mu je prinesla zvrhano mero trpljenja in bolečin, iz katerih pa so se rodile njegove najlepše pesmi.

Zaradi trpljenja in notranje razdvojenosti, delno tudi zaradi nenadne smrti najboljšega prijatelja Čopa, se je vdal Prešeren pijači, da bi v njej pozabil na težave življenja. Od leta 1837 mu je bila v nekem smislu življenjska družica Ana Jelovškova, ki je bila pestunja pri Crobathu. Rodila mu je tri otroke: Režiko, Ernestino in Franceta.

„Drabosnjakov arhiv“

Najnovejša arhivska in dokumentacijska enota v Inštitutu za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani je „Drabosnjakov arhiv“. V njem je zbral Inštitut vse doslej dosegljivo gradivo o Drabosnjaku: kserografije in fotokopije njegovih prepisov dramskih del, tiske, razprave in članke o njem, raztresene v slovenski periodiki, fotografije idr. Arhiv je na voljo znanstvenemu raziskovanju Drabosnjakove osebe in njegovega dela. Arhiv šteje doslej 153 števil in naj bi ga stalno dopolnjevali. Inštitut se obrača zato na vse rojake to in onstran meje s prošnjo, da ga obvestijo o prepisih (ali originalih) Drabosnjakovih del, o fotografijah in morebitnem drugem gradivu, ki ga kdo hrani ali morebiti zanje ve. Inštitut bi rad gradivo, ki ga arhiv doslej še ne hrani, na svoje stroške kopiral in bi ga lastniku nato v najkrajšem času nepoškodovano vrnil. Preglejte omare, skrinje, podstrešja! Obvestila na naslov: Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU, Novi trg 3, YU-61001 Ljubljana, p. p. 324.

France, ki je živel najdalj, je umrl že z desetimi leti.

Jeseni leta 1846 je dobil samostojno advokaturu v Kranju. Trpljenje in neurejeno življenje sta ga tako oslabilila, da je že 8. februarja leta 1849 umrl.

V Prešernovem času je bil knjižničar ljubljanske licejske knjižnice Miha Kastélic (1796—1868), ki je zbral okrog sebe vse, o katerih je vedel, da ljubijo slovensko pesem in da bi mogli pri njenem procvitu pomagati. Osnoval je almanah „Kranjska Čbelica“, ki je predvsem po Prešernovi pesmi postala mejnik v slovenski poeziji. Namen „Kranjske Čbelice“ je bil povsem drugačen od namena „Pisanic“. Z njenim izdajanjem so hoteli Slovincem dati to, česar slovenska literatura v tej dobi še ni poznala — umetno pesništvo z estetskim ciljem. Po Prešernovi zaslugi se je „Kranjska Čbelica“ povzpela do evropski enakovredne slovenske

poezije. Ljudje so po novi knjigi kar planili. Prvi zvezek, ki je izšel leta 1830, je bilo treba po štirih letih ponovno natisniti.

Zaradi cilja, ki ga je „Kranjska Čbelica“ zasledovala, je naletela na neštete ovire. Njen vnet nasprotnik je bil dunajski cenzor Kopitar, ki se je še posebno jezil na Prešerna, češ da uvaja v slovensko pesništvo nove oblike, name-

sto da bi se oziral na narodno pesem. Tudi duhovščina je v veliki meri nasprotovala Prešernovim pesmim, predvsem ljubezenskim.

Največ prahu pa so dvignili njegovi nasprotniki v času, ko je na pobudo Čopa nastopila proti metelčici. Žal je morala po Čopovi smrti (1835) prenehati, ker ni imela dovolj močnega zagovornika, ki bi ji ohranil pod tako težkimi okoliščinami življenje. Njen peti in zadnji zvezek je izšel zaradi tega šele v letu tiskovne svobode leta 1848.

V prvem zvezku je objavil Prešeren balado „Povodnji mož“, pre-

vod Bürgerjeve „Lenore“ in „Slov od mladosti“.

V drugem zvezku najdemo nove pesniške oblike, štiri sonete „Očetov naših imenitna dela“, „Verh sonca sije soncov cela čeda“, „Tak kakor hrepeni oko čolnarja“ in „Kupido, ti, in tvoja lepa starka“, v katerih poje o svojih ljubezenskih nezdodah. Nove oblike so tudi tercine „Nova pisarija“ in romanca „Hčere sveta“; v četrtem zvezku pa je objavil „Sonetni venec“.

Mnogo poudarkov je dalo Prešernovi pesmi njegovo ljubezensko razmerje. Razmerje do neke Gradčanke, ki je prenehalo leta 1832 ni zapustilo toliko sledov kot ljubezen do Primiceve Julije. Pesnikovo hrepenenje po resni, globoki in čisti ljubezni se je osredotočilo ob Juliji. Obdal jo je z vsemi idealnimi stremljenji in idealističnimi vrednotami bogate pesniške duše. Vendar ta ljubezen ni bila samo idealna. Pesmi, ki so nastale v zvezi z Julijo, niso zaradi tega samo ljubezenske, s tožbo o trdosrčnem dekletu, ki je zavrnilo pesnika, temveč so izraz vse pesnikove notranjosti. Prešernova ljubezenska poezija ni samo izraz ljubezni do Julije. V njej je pesnik združil nič manj globoko ljubezen do slovenskega naroda in slovenske zemlje.

Duša „Kranjske Čbelice“ je bil urednik Kastelic sam, vendar njegove pesmi niso vsebovale močnega sočustvovanja, še manj globokega doživljanja. Razen Prešerna in Kastelica so bili vidnejši sodelavci „Kranjske Čbelice“: Ignacij Holzapfel, bogoslovni profesor Jakob Zupan, Blaž Potočnik, ki je nekaterim svojim pesmim naredil tudi melodijo („Zvonikarjeva“, „Dolenjska“).

Za ženo in dom

Koliko spanja potrebujemo?

ČLOVEK PRESPI TRETJINO SVOJEGA ŽIVLJENJA, NEKATERI PA CELO POLOVICO — ZDRAVO IN DOBRO SPANJE NI ODVISNO TOLIKO OD POKLICA KOT OD NAVAD, DNEVNEGA CIKLUSA, NAČINA ŽIVLJENJA IN OSEBNOSTI

Koliko spanja potrebuje človek prečno?

Doslej je veljala norma osmih ur, toda novejša naziskave dokazujejo, da temu ni tako, da je potreba po spanju zelo različna. Sodeč po poročilu iz Škotske, shaja 8 odstotkov tamkajšnjega odraslega prebivalstva samo s petimi urami počitka v daljšem razdobju, 15 odstotkov prebivalstva potrebuje pet ali šest ur spanja; večina pa od 7 do 8 ur spanja. Toda 13 odstotkov potrebuje od 9 do 10 ur spanja, nekaj pa celo več. Kot vidimo, je spanje zelo individualna zadeva.

Je nenavadno, če otrok težko zaspi?

Nikakor. Tudi otroci imajo svoje bojazni, skrbi in razburjenja, zavoljo katerih težko zaspijo. Razen tega otroci več sanjajo kot odrasli, pa ne samo to, tudi mnogo živahneje in strašljiveje, saj so ves dan izpostavljeni novim vtisom in doživljanjem. V puberteti utegnejo duševne krize spremeniti spalne navade, nekateri pubertetniki potrebujejo zato nenormalno dosti spanja ali se zjutraj kar ne morejo zbuditi.

In zakaj?

V takih primerih je spanje beg pred resničnostjo. Vsi vemo iz svojih izkušenj, da bi v obdobjih hude napetosti zjutraj najrajši spet zlezli pod odejo, si jo potegnili čez glavo in spali naprej, da bi od vsega hudega pobegnili.

Kako pa ugotovimo, koliko spanja pravzaprav potrebujemo?

Najbolje med večtedenskim dopustom. Ko bi šli takrat vsak večer ob istem času spat in vstali šele, ko bi se zbudili sami od sebe, bi hitro ugotovili svoje poprečne spanje — ta količina nekako ustreza osebni normi.

Se potreba po spanju z leti spreminja?

V starosti se manj spreminja potreba po spanju kot pa način spanja. Za otroke tako značilni globoki spanec se v odraslih letih rahlja in pri starih ljudeh skoraj popolnoma izgine. V starosti ga nadomestijo številna dramanja. Starejši človek spi sicer običajno več, saj vsake toliko časa zakinka, vendar pa si manj odpočije.

Je boljše zdržema spati ali pa večkrat na dan?

Seveda je boljše zdržema spati, to je bolj zdravo. Pri poskusnih osebah, ki so spale s prekinitvami ali pa so se morale prilagajati spremenljivemu ritmu dela in spanja, se je pokazala močnejša utrujenost in zmanjšana sposobnost dojemanja. So pa ljudje, ki jih odlikuje posebna delovna vnema in ki lahko spijo tako rekoč po koščkih. Winston Churchill je trdil, da lahko s popoldanskim spancem napravi iz enega dneva dva.

Je priporočljivo hoditi spat vedno ob istem času?

Da, če je le mogoče. Stari zdravniki so priporočali urejeno življenje in ta urejenost velja še zlasti za spanje. Naše telo je podvrženo ritmu štiriindvajsetih ur, v katerem se na primer telesna temperatura in hormonsko zrcalo v krvi višata in nižata — energija in podjetnost pa ustrezno rastejo in pojemata. V teh mejah, ki so začetne človeški aktivnosti, je za vsakogar tudi optimalni čas spanja.

Vsi poznamo občutek izčrpanosti, ki nas popade nenadoma kje v gledališču ali med klepetom s prijatelji, ko bi najraje tisti hip padli v posteljo. Ko

pa potem res ležemo k počitku, navadno sprevidimo, da je utrujenost že izginila, ker smo prekoračili običajno ločnico med budnostjo in spanjem, torej najnižjo točko našega štiriindvajseturnega ciklusa. Pri nekaterih ljudeh se telesna temperatura zviša že med spanjem in tako se zbudijo živahni in bistri, toda svojo najnižjo točko dosežejo že zgodaj zvečer. Druga pa se počasi prebujajo in dosežejo svojo največjo podjetnost šele popoldne. Seveda se potem šele kasno ponoči spomnijo na posteljo.

Kaj pa lahko storimo, da bi dobro spali?

To je različno pri različnih ljudeh. Nekateri berejo pred spanjem, na druge učinkuje televizija uspavalno. Spet drugi potrebujejo radijsko glasbo ali prižgano svetilko. Skala uspavalnih obredov je dolga.

Ali recept s toplim mlekom še velja?

Toplo mleko sicer ne zagotavlja hitrega usnutja, se je pa izkazalo kot dobro sredstvo zoper nespečnost. Za to imamo celo znanstveno pojasnilo. Mleko vsebuje triptofan, aminsko kislino, ki, zaužita v večjih količinah, učinkuje pomirjevalno.

Kaj sodite o alkoholnem uspavalu?

Alkohol, sedativ, učinkuje pri mnogih ljudeh uspavalno. Njim lahko služi za nenevarno uspavalno sredstvo. So pa ljudje, ki jih alkohol vzburi in razdraži. Nekaj drži: alkohol v večjih količinah povzroča spalne motnje. Kdor preveč pije, slabo spi in si v spanju ne odpočije.

Kaj lahko store ljudje, ki sicer zlahka zaspijo, se pa prezgodaj zbudijo in ne morejo več usnuti?

S to težavo se otepajo predvsem starejši ljudje. Vzrok je večinoma iskati v preobteženosti ali depresijah. Tu bi svetoval svoj recept: nikar se ne premetavajte po postelji in ne vzdihujte, ampak vstanite in kaj počnite — seveda nič ustvarjalnega in zlasti razburljivega, marveč karkoli koristnega,

VLJUDNO VAS VABIMO NA

8. KOROŠKE KULTURNE DNI

ki bodo v času od 17. do 19. februarja 1977 v prostorih Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Ebentaler Straže 14.

Osrednja tema 8. Koroških kulturnih dni je FAŠIZEM. Predavatelji iz Primorske, Slovenije, Dunaja in Koroške bodo orisali pojav fašizma iz njihovih gledališč. V okviru letošnjih kulturnih dni bomo priredili tudi razstavo o avstrijskem odporu.

Podrobnejši spored bomo še objavili.

Za pripravljalni odbor:
dr. Avgustin Malle, I. r.
dr. Janko Zerzer, I. r.

DOM v TINJAH

Od petka, 4. 2., ob 18.00
do nedelje, 6. 2., do 13.30

VERA, KI OSVAJA IN USMERJA

Dnevi srečanja za fante med 15. in 18. letom

Vodja: župnik, Poldej Kasl

Od četrta, 10. 2., ob 18.00
do nedelje, 13. 2., do 18.00

CURSILLO ZA ŽENE nemško

Pripreditelj: Cursillosekretariat

Od ponedeljka, 14. 2., ob 18.00
do četrta, 17. 2., do 14.00

JAZ SEM VAS IZVOLIL!

Duhovne vaje za duhovnike
Vodja: dr. France Rode, Iazarist

da vam mine ura ali dve. Lahko pišete na primer pisma, berete, uredite račune, si zapišete, kaj vse morate naslednjega dne storiti. Mnoge zagradi panika že pri misli, da cele ure ne bodo mogli zaspati. Namesto, da se mučijo v postelji, naj bi tisti čas rajši koristno izrabili.

Kako nevarne so uspavalne tablete?

Vedeti moramo, da sleherna uspavalna tableta, ki jo zaužijemo, ne vpliva zgolj na naše spanje. Celotno uspavalno učinkuje mine, lahko tableta zmoti duševno počutje. Kar pa je najpomembnejše: tako sredstvo izgubi sčasoma svoj učinek in človek potrebuje potem vedno večje doze, da bi dosegel zaželeni učinek. Tu pa se začne pravo zlo, ki lahko pripelje do mamilne razvade.

Kaj sodite o uspavalih, ki niso predpisana z receptom?

Številne uspavalne tablete, ki jih je mogoče dobiti brez recepta, so nedolžne in ne povzročajo škode, če jih nespečnik jemlje po zdravnikovem navodilu. Problematična pa je stvar zato, ker mnogi ljudje s predpisano dozo ne dosežajo primerne uspeha in jo zato sami večajo — dodatno pa jemljejo še druga sredstva. Pogosto so zato posledice zelo hude. Tu je potrebna največja previdnost.

Ali poklic vpliva na spanje?

Izkušnje so pokazale, da ne pretežka telesna dejavnost ugodno vpliva na spanje. Toda ljudi s spalnimi motnjami najdemo tako med pristaniškimi delavci kot med profesorji. Človekov poklic sam po sebi ne povzroča spalnih problemov. Duševno vzburjenje otežkoča spanje prav tako kot telesna izčrpanost. Tu ni razlike. Kdor pred spanjem dviga uteži, ki sam krati spanec, zakaj tako težaško delo učinkuje vse prej kot sprostilno. Tudi razburljiv film lahko prežene spanec.

Kaj storiti za boljši spanec?

Pazite na urejen način življenja, izogibajte se vznurljivim sredstvom, kot je kava, nikotin in podobno, vsak dan razgibajte telo in razčistite, če je potrebno, vzrok svojih spalnih motenj. Dobro spanje ni odvisno samo od tega, kaj delate tik pred spanjem, marveč od celotnega načina življenja. Slednjič se ne spremenimo v druge ljudi, brž ko ugasnemo luč. V našem spanju se odraža naša kompletna osebnost.

Šime Martinjak:

(5. nadaljevanje)

Aretacija in doživetja v taborišču Buchenwald

Leta 1944 je bilo za nas nemške državljane precej olajšav, zato ker je Mussolini propadel in Stalingrad ni bil več dosegljiv in zaradi tovarne, ki so jo zgradili tik ob taborišču. V tej tovarni so zaposlili večje število kaznjencev, tehnikov in inženirjev. Ni nam bilo več treba stati na zbirnem prostoru po več ur in kazni za nas so bile zelo redke. Za vse ostale pa je ostalo vse po starem.

Ko so pričeli zidati tovarno, so naredili tudi železniško progo, ki je peljala od Weimarja. Pri polaganju proge je umrlo veliko ljudi, največ Rusov in Poljakov, ker so morali delati brez hrane od jutra do večera. Poleg tega so jih še pretepal.

Ko je bila tovarna v polnem teku, so pričeli hraniti delovne moči. Povečali so bolnico „revir“ (taboriščna ambulanca), poklicali so vse zdravnike, ki so do zdaj delali v delovnih oddelkih. Ker pri nemških jetnikih ni bilo nobenega zdravnika, so morali zaposliti zdravnike drugih narodnosti. Prva zdravnika sta bila Čeha. Prej je bil samo en zdravnik, ki je bil esesovec, za vse ostalo delo pri bolnikih pa so bili strežniki, ki so bili vseh vrst rokodolci. Ta zdravnik je prišel na pregled bolnikov samo od časa do časa in še takrat je polovico bolnikov poslal na delo. Napisal bom moj primer: bilo je leta 1940. Nekega dne nisem mogel stopiti na nogo. Na zbirni prostor so me morali odnesti, potem pa so me peljali v bolnico. Čez tri dni me je poslal zdravnik na delo in komaj sem se privlekel do bloka in se usedel za mizo. Starosta bloka mi je rekel, da ne morem sedeti, ker bi me lahko dobil nadzornik in bi bil še on kaznovan. Meni pa je bilo vseeno in imel sem srečo, da tistega dne ni bilo nadzorstva. Naslednjega dne sem moral na delo, vendar nisem mogel delati in zame sta delala dva tovariša, sam pa sem pazil, da sem imel v roki lopato, če je prišel esesovec.

Potem sta prišla v bolnico dva Jugoslovana in Francoza. Ne spominjam se več, kdaj je bilo, ko sem dobil pošto, da so prišli novinci in to Jugoslovani iz Dachaua. Za take kaznjence je bilo navadno določeno težko delo v kamnolomu. Pri teh novincih sem spoznal prijatelja in znanca iz Ljubljane, dr. Staneta Mahkota, sedanjega šefa

nove bolnice v Ljubljani. Takoj sem odšel do Figarja, ki je Staneta spravil v „revir“. Za nas Jugoslovane je bila to velika sreča, ker je lahko veliko pomagal in lajšal bolečine marsikom. Zato sem mu še danes hvaležen in mislim, da takih ljudi ne bi smeli nikoli pozabiti.

Bombardiranje okrog taborišča pa je postajalo vedno pogostejše. Zato je naše vodstvo dalo predlog poveljstvu, da bi se postavila skupina zanesljivih kaznjencev, to bi bila gasilska straža. Esesovci so na ta predlog pristali in vodstvu so dovolili, da so sami izbrali kaznjence za to stražo. Med njimi sem bil imenovan tudi jaz. Dodelili so mi bloke, kjer so bili Rusi, Poljaki in Čehi. Dobili smo široke bele pasove, ki smo jih dali na roko v primeru pripravljenosti in potem smo šli okoli barake.

Prva nevarnost pred bombardiranjem je bila 24. avgusta 1944. Mirno smo bili pri delu, ko se je oglasila sirena v presledkih, kar je pomenilo, da se bližajo bombniki. To je bilo že dopoldne, kar je bilo nenavadno, ker so drugače pri-

šli na večer. Ker sem bil na straži, sem takoj vzel moj pas in steklen ven. Na dvorišču je ležalo že kup stekla, ker so bila razbita vsa okna. Šel sem naprej in videl, da se vali proti barakam gost črn dim. Prepričan sem bil, da gorijo barake. Ker je v tem času prišel nov val bombnikov, sem šel zopet nazaj. Ker je bila naša delavnica bolj v zemlji, sem vzel kramp in lopato za primer, če bi se stavba podrla. Ko se je pomirilo, sem odšel gledat, kaj je z barakami. Dim se je dvignil in videl sem, da barake še vse stojijo, gorela pa je velika delavnica, rekli smo ji tovarna. Tu so delali najprej za vojsko, pa tudi za taborišče. Ogenj je bil zato tako velik, ker je bilo tu veliko lesa, pripravljenege za žage. Ker je bil med bombardiranjem uničen tudi vodovod, nismo mogli gasiti. Bombardirali so tako natančno, da v taborišče ni padla niti ena bomba, za bodočo žico pa so stolkli vse. Esesovski oficirji so zato prišli v zavetje k nam v taborišče, saj so se bali za svoja življenja. Imenovali so nas celo kameradi (tovariši).

(Dalje prihodnjič)

Presenečenje

„Tone, jutri je pust. Sklenila sem, da grem na maškarado.“

„Brez mene?“

„Seveda! Kaj pa bom s takim pustem na maškaradi?“

„Tako, jaz sem pustez? O, le kar pojdi, saj si že brez maske maškara.“

„Ne bodi nesramen!“

„Nisem nesramen, ampak, kar je res je res. Kar poglej svojo frizuro. Kot bi nosila sračje gnezdo na glavi!“

„Pazi, kaj govoriš!“

„Poglej, svoj nos! Kot petelinov kljun je. Z njim bi lahko brskala po ognjišču.“

„Ampak, Tone!“

„In kakšne so tvoje ustnice? Napackaš si jih z rdečo šminko, potem pa si videti, kakor bi lokala kri.“

„Nesramnež!“

„Jaz?“

„Še vprašuješ!“

„Resnično, takšna si ti, moja žena! Tako se po obrazu ne maže nobena, človeka je kar groza. Če si še klobuček natakneš, si pustna šema. Grša si iz dneva v dan. Ti nisi žena, ampak puran!“

„Kaj si pa ti? Odurna spaka, veš!

Ne vem, kam sem takrat gledala, ko sem te vzela. Sploh ne vem, s kom naj te primerjam. Še najbolj si podoben strašilu v prosu.“

„Silva, zapri svoj kljun!“

„Ali nisi ti začel, nesramnež? S tabo že ne bi šla na maškarado, ne! Sama bom šla. In ostala bom tam vso noč. Ti, spaka, pa ostani v postelji, ker nisi za nobeno zabavo!“

„Ho, le pojdi, maškara, kamor sodiš! Ne bom ti branil, ne! A tja bom šel tudi jaz. Sam!“

Pustni večer... Dvorana, kjer je maškarada, je polna. Mask — grdih, lepih, privlačnih, odbijajočih — na pretek. Med vsemi pa zbuja največjo pozornost dve maškari. Prva predstavlja kraljico, v do tal segajoči sinje modri žametasti, s svetlimi bleščicami obšiti obleki. Ob vsakem njenem premiku se vse ploščice zalesketajo v vseh mogočih barvah. Bogati pšenični lasje ji kakor slap padajo čez ramena. Na glavi ima pozlačeno krono iz lepenke, čelo ji krasí lesketajoč diadem. Vse to bogastvo barv in lepote je ogrnjeno s prozornim belim pajčolanom, ki sega do tal. Oklepa se mladega paža in

DR. FRANCE PREŠEREN:

Sila spamina

Drug ti je v skrbno nastavljene mreže nestanovitno zasačil srcé; vendar na mene še nekaj te veže, kaj da je, komaj med nama se ve.

Marsikdaj se govornica ti zmeša, ko me zagledaš med drugimi ljudmi, marsikdaj tvoje srcé me pogreša, išče okoli me s plašnim očmi.

Večkrat, ko vtrujena praznega hrupa, v misli zamaknjena sama sediš, vsili v spomin se ti pevec brez upa, stari čas skoraj nazaj si želiš.

Marsikdaj, ko ti tvoj ljubi zapoje, sreče v ljubezni se baha vesel, v srcu te zbadajo pesmice moje, ki jih od njene nesreče sem pel.

Sáma sodila si pred me nemilo, sáma me zmerom še sodiš ostró; pravijo vendar, da slabo plačilo, kdor me pri tebi zatoži, dobó.

Trdna med nama vzdiguje se stena 'z brezna globoc'ga do strmih nebes; vendar ne zdrža želj skrivnih plamena, da bi ne mogel on švigniti čez.

Ne pozabiti jih, so te prosili drugi, ne moje prevzetno srcé; v mislih ti niso, al' mene po sili pómnila boš ti do zadnjega dne.

od časa do časa tudi z njim zapeše.

V drugem koncu dvorane pa se vse vrtili okoli postavnega mornariškega kapitana, ki s svojo temno modro uniformo privlači navzoče. Tudi kraljica ga opazi. Prijazno mu pokima z glavo, on ji poklon vrne in se ji približa. Ko zaigra godba, jo zaprosi za ples in že se zavrtita v prijetnem ritmu valčka. Po plesu jo povabi k svoji mizi, poznanstvo pa takoj zalijeta s šampanjcem, ki ga zaradi mask čez obraz srkata s slamicco.

Plešeta, pijeta, pa spet plešeta in pijeta. Toda šampanjec jima kaj kmalu razburi kri. Kapitan vedno bolj prižema privlačno plesalko na prsi, ki so okrašena z odlikovanji. Na uho ji šepeče zaljubljene besede, da mu večkrat z dlanjo zakrije usta. Zaradi alkohola je njena ljubka glavnica kaj kmalu omahnila na njegovo ramo, poljubi pa se vrstijo drug za drugim. Ker sta imela maske, sta se poljubovala na vrat.

„Moja najdražja, najlepša kraljica, ali hočeš z menoj?“ ji je šepetal.

„Da, s tabo, tudi na konec sveta.“

„Pojdi, draga, zunaj imam avto,“ jo je povabil.

„Lep avto imaš, moj dragi kapitan, kakšna je šele tvoja ladja,“ mu je tiho odgovorila. „Prekrasna. A je prijatelj avto!“

„Kam me pelješ, dragi?“

„Na svojo ladjo, sreči nasproti.“

„Kaj nisi poročen?“

„To ni važno. Sedaj si ti pri meni,“ ji strastno odgovarja. „Kako sem srečna, a pijana, da se mi kar vrtili,“ mu šepetaje odgovarja.

„Zatisni oči. Se že bolje počutiš?“

„Samo nekoliko, še se mi vrtili, da moram kar mižati.“

Potem je on ustavil avto, rekoč: „Doma sva.“ Ona še vedno z zaprtimi očmi: „Kje?“

„Pri meni, na moji ladji. Nikar še ne odpiraj oči.“

„Saj jih niti ne morem,“ je pijano odgovorila. „Tako, srčece moje, zdaj si že v postelji. Ti moja najlepša, ti moja najdražja, ti moje vse. Dovolj, da ti snamem masko, ker sem tudi jaz svojo že odložil,“ ji pravi čez čas. „Kar ti jo snemi, dragi, sama je nisem sposobna sneti.“

Oh — groza. Ko ji je snemal masko, je bil presenečen: „Kaj je to? Privid? Ti si, Silva, moja žena? In jaz, bedak, te nisem spoznal...“ se je izmotaval.

„Kaj, ti si, Tone, ti? Le kje sem imela oči, da te nisem spoznala? Potem se ga je oklenila, on pa jo je poljubljal.“

„Tako prisrčno in vroče me še nisi poljubljal, odkar sva poročena. Zato pridi k meni, Tone!“ mu je srečna, da se je vse dobro končalo, rekla.

J. S.

DR. FRAN DETELA:

4

Mala življenje

POVEST

„Če bi bili bolj gledali náte, bi ti že danes zopet stopal za bobnom. Z zvezanimi rokami se ne da teči, kamor bi hotel. Srobot pa smo bili lepo razpeljali, kakor pajek mrežo.“

„Jaz bi se bil pa tudi kmalu ubil.“

„Ha, ha!“ se smeje starec, „ti čakaš rajši, da te ustrelé!“ Jurija je neprijetno ganilo to govorjenje, in Premec, ki je menda to opazil, ga potolaži. „Smrt je smrt,“ pravi, „naj bo kakršnakoli. Kratka smrt in dolgo življenje je pa najboljša, in ti še lahko petdeset let žandarje okrog pojaš. — Miha, pojdi pa ti z menoj, da boš zagodel. Dolinke že pte srbé.“

A Miha hoče rajši spremiti Jurija. Ravno pride po kolo vozu proti njim Rožanec s puško na rami.

„S tem tudi ne bo nič,“ mrmra Premec. „Ti pa na zajce?“ ogovori sosedu.

„Malo jih mislim preplašiti, da mi ne bodo zahajali v zelnik,“ odgovori mož in se ustavi.

„Pojdi rajši z menoj v Dolino gledat, kaj Francé dela. In ne čutiš v grlu nič suše?“

„Kar sam pojdi! Jaz ne grem. — Zdaj tudi ne dobiš več tako dobrega vina, kakršno je točil Nace časih.“

„Takrat, ko ti še nisi tako spravljal na kup. Kajne?“ se norčuje Premec.

„Kaj boš spravljal,“ vzdihne Rožanec, „ko pa nimaš kaj in ti vse požrò davki.“ Tako potoži mož in se pridruži Juriju in Mihi, ki je bil skočil po harmoniko, in kmalu izginje vsi trije v gozdu.

Rožanec, gospodar prve hiše na Gorici, je nekoliko mlajši od Premca. Nemirne oči mu gledajo premeteno v božji svet, ob sencih zakrivljeni lasje so precej osiveli in suho lice bi ne bilo neprijetno, če bi se usta ne bila obesila na levo stran, kamor je bila vedno obrnjena njegova pipa. Živel je Rožanec kakor mnogo drugih: delal v delavnici, molil v praznik in ogibal se duhovske in deželske gosposke, kolikor je bilo moči. Kradel ni, sleparil ne; kako bi ne bil pošten! Na lov je pa rad zahajal. In zakaj bi ne hodil pozimi, ko ni drugega dela, in ob nedeljah? Ljudje so govorili, da použije on več zajcev nego prapreški gospod, ki ima lov v najemu. „Jaz dajem desetino,“ je dejal Rožanec, „namreč vsakega desetega.“ Prigodilo se je tudi, da je zadel ta graščak v gozdu na zanko, ki ni bila njemu nastavljena, in klel in razzajal; a zvedel ni nikoli, kdo nastavlja. Vedeli so pa ljudje, da je rešil Rožanec že marsikaterega dolgouhega ljetnika. Pravičnik se namreč tudi živine usmili. Puško je nosil največ za strah in pa zaradi roparjev, kajpa! Hiša stoji na samem, in dobro je, če je človek pripravljen. Dolinska fara je sicer mirna, a Rožanec je pogumen mož, ki jih hodi s puško iskat, in Premec vidi večkrat, kako vleče po dva za ušesa s seboj: zelja sta mislila naropati, slaba vest ju je izdala in bežala sta; Rožanec pa — ali jima je trikrat zavpil „stoj!“, kakor veleva zakon, ali ne, tega ne vemo — ju je prestregel s svinčen.

Kožice je pa nosil v Ljubljano prodajat. Za živež mu ni šlo trdo, tožil je pa vedno in zdihoval o slabih časih, po vsem nasproten vedno veselemu Premcu, ki vendar marsikrat ni imel cesarske podobe pod streho. Da je Premec sosedu rad nagajal zavoljo njegove varčnosti, to se razume; najbolj pa ga je razžalil, če mu je očital, da ni na Gorici doma, da je prihajač; zakaj priženil se je bil mož k Rožančevi Mini, ki je bila že vdova, ko se je on še pretepal s fantini. Rožanec pa se je hudoval večkrat nad Premcem, da kosi čez mejo in da mu zahaja njegova krava v deteljo. Tako sta se sprla zdaj pa zdaj; a ker ni imel Premec žene, ki bi mu netila jezo, nista ostajala dolgo sovražna; živela sta v oboroženem miru. Otrok pa ni imel Rožanec, in če so mu rekli oče, je to pač časten pridevek, kakršnega daje mladina starejšim.

Tiho so korakali naši znanci po gozdu; govoriti se ni ljubilo nobenemu. Miha je sem ter tja potipal svojo občutljivo tovarišico, ki je zavpila, kamorkoli je pritisnil; Rožanec je gledal po goščavi, Jurij pa je premišljeval svoje stanje. Veselila ga je prostost v domačem kraju, a veselje mu je grenila zavest, da ne more med ljudi, da se mora skrivati in bati vsakega sovražnika; zdelo se mu je, kakor bi bil zmerom še vklenjen. Prvi spregovori Rožanec: „No, Jurij, ali se ti še sanja o žandarjih? Danes mi je pravila stara, kaj ženske o tebi govore.“

„Kaj pa, oče Rožanec?“ vpraša Jurij.

„Moji Mini je pravila Rmanova Katra, da je zvedela od gluhe Lize, ki je sestra tiste Neže, ki kuha žandarjem, in tej da je pripovedoval sam Križan, kako jih je strašilo. Štirje brez glav so prinesli rakev izza znamenja in jo položili pred vas tri sredi ceste, vihar pa je nastal tak, da ste

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 6. februarja: 9.25—10.55 Štirisedežni bob v St. Moritzu (za svetovno prvenstvo) — 10.55—12.00 Za svetovni smučarski pokal: Slalom za moške: 1. spust — 12.00—12.55 Za svetovno prvenstvo v štirisedežnem bobu v St. Moritzu — 12.55—14.00 Slalom za moške: 2. spust — 14.10—15.30 Za svetovni pokal v telovadbi iz Rotterdamu — 15.35 Sem dve leti star — 17.00 Pan Tau: „Pan Tau v balonu“ — 17.30 Čebelica Maja: „Flip je v pasti“; risanka — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristijan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — igra Johna von Drutena — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor: Schenk bere Buscha.

PONEDELJEK, 7. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina (TV v šoli) — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki; angleška filmska groteska — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport

20.00 Šport v ponedeljek — 20.50 Nastop v Manhatnu: Ogenj po naročilu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika (TV v šoli) — 10.30 Premija (nagrada); aktualni film iz Sovjetske zveze k temi delovni svet — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Lisica z zlatimi uhanj (9) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Oder za Petra Wecka — 21.05 Drugačna Amerika — 21.50 Hiša na lepem kraju: Nov začetek — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 9. februarja: 9.00 Živordeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Madrid in osrednja Španija — 10.30 Sem star dve leti; soočenje dvoletnika s svetom odraslih — 17.00 Konfeti; predstava lutkovnega gledališča — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Čas risanelega filma z Adelheido (3) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ljubezen, kruh in ljubosumnost; vesela in zabavna ljubezenska zgodba v neki italijanski vasi — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Elektrotehnika (13) — 10.00 Obraz stoletij (TV v šoli): 30-letna vojna — 10.30 Ljubezen, kruh in ljubosumnost; vesela in zabavna lju-

bezenska zgodba v neki italijanski vasi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Junaki zraka (5); začetki letalstva — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Gostilničarka; komedija v treh dejanjih Petra Turri-nija — 21.40 Čas v sliki in šport.

PETEK, 11. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 10.00 Gost pri Carryju Hauserju (TV v šoli) — 11.00 Poznanstvo na potovanju; zamenjalna šaloigra o nespretnem privatnem detektivu — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuhinja v televiziji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Derrick: Tveganje — 21.05 Draga Avstrija: V svinjskem gozdu — 22.05 Nevarnost: Diabolik; napeto zabavna pustolovščina „nadčloveka“ Diabolika — 21.45 Poročila in šport.

SOBOTA, 12. februarja: 15.30 Plačam dnevno moje skrbi; glasbena zamenjalna šaloigra — s Petrom Alexandrom — 17.00 Risati — slikati — oblikovati — 17.30 Orzovej — beli sin malega kralja; pustolovska serija iz afriške džungle — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 ORF danes — 18.30 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 10.15 Dalje, dalje; igra z vprašanji za hitre mislece — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Izvrševalce; mož kot orodje v službi tajne policije.

2. PROGRAM

NEDELJA, 6. februarja: 17.00 Obzorja — 18.30 Labodji spev Beattsom — 20.00 Enciklopedija — 20.15 Prizma — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 7. februarja: 17.30 Astronomija (5) — 18.00 Angleščina — 18.30 Pustolovščina na Mount Mc Kinleyu; hribovlazci in živali na Aljaski — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na lepem kraju (20): Nov začetek — 20.50 Prost vstop — kulturni magazin — 21.35 Čas v sliki 2 — 22.05 Dnevnik padle v vojni; blesk, slava in propad manekenke Emilije.

TOREK, 8. februarja: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Madrid in osrednja Španija (TV v šoli) — 20.00 Der Stechlin (1. del); roman Theodorja Fontana — 21.30 Čas v sliki 2.

SREDA, 9. februarja: 17.30 Elektrotehnika (13) — 18.00 Francoščina — 18.30 Stroj morje; elektrarna na plimo in oseko v Franciji — 19.30 Obraz stoletij (14) — 20.00 Teleobjektiv s Clausom Gattererjem — 20.40 Koncert v književnosti — književnost v koncertu — 21.30 Čas v sliki 2 in kultura — 22.05 Skrivnosti džungle (10. nadaljevanje in konec).

ČETRTEK, 10. februarja: 17.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju (9) — 18.00 Ruščina — 18.30 Prost vstop — 19.30 Gost pri Carryju Hauserju —

20.00 Der Stechlin (2. del); roman Theodorja Fontana — skrito v okolici grofije Ruppini leži malo jezero, po imenu Der Stechlin — 21.30 Čas v sliki 2.

PETEK, 11. februarja: 17.30 Tasilo III (nopolitev) — 18.00 Nemščina — 18.30 Tizian, knežji slikar — slikar knez — 19.30 Adalbert Stifter (TV v šoli) — 20.00 Viri — svet polne skrivnosti (II) — 20.45 Nova; poročila iz znanosti in raziskovanja — 21.05 Trailer — 21.50 Čas v sliki 2 in kultura — 22.25 High Chaparral: To pade v glavo samo norcu.

SOBOTA, 12. februarja: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Draga Avstrija: V svinjskem gozdu (ponovitev z dne 11. 2. v TV 1 — 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.05 Usmerjeno gospodinjstvo (3) — 20.00 Galerija — 20.15 Der Stechlin (3. del); roman Theodorja Fontana — 21.55 Mednarodni festival jazza v Montreuxu.

TV Ljubljana

NEDELJA, 6. februarja: 8.15 Poročila — 8.20 Od vsakega jutra raste dan: Slovenske Konjice — 8.50 625 — 9.30 I. Silone: Vino in kruh — nadaljevanje — 10.35 Veliki raziskovalci — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — 12.20 St. Anton: Slalom za moške — 14.00 Svetovno prvenstvo v bobu — posnetek iz St. Moritza — Nedeljsko popoldne: Križem kražem — Pisani svet — Okrogli svet — Cirkus Billyja Smarta — 17.35 Poročila — 17.40 Pozno poletje — film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 A. Marodić: Marija, nadaljevanje — 21.10 Skopje — II. del barvne oddaje iz cikla Mesta — 21.40 TV dnevnik — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 7. februarja: 8.10 TV v šoli: Učenci pred kamero, Organske spojine, Sonce, Makedonščina — 9.30 TV v šoli — 10.05 TV v šoli: Srbohrvaščina, Po naših krajih — 14.10 TV v šoli — ponovitev — 17.00 Vrtec na obisku: Skrivnostna vrečka — 17.15 Skrivnosti globin — serijski film — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 P. Voranc-J. Drozg: Trije posvetnjaki, drama — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma: Hokej — film — 22.05 TV dnevnik.

TOREK, 8. februarja: 8.00 TV v šoli: Desant na Drvar, Istra, Geometrija, Nemščina, TV vrtec, Vladimir Prelog — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Risanka, Glasbeni pouk — 14.00 TV v šoli — ponovitev — 17.10 Volk išče drva v črnem potoku, serija Zverinice iz Rezijske — 17.30 Pika nogavička — serijski film — 17.55 Obzornik

— 18.10 Glasbena oddaja — 18.35 Mozaik — 18.40 TV trim test — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Oči kritike — 20.35 Barvna propagandna oddaja — 20.40 H. de Balzac: Blišč in beda Kurtizan — nadaljevanje — 21.40 Iz koncertnih dvoran: O. Respighi: Rim-ske pinije — 22.10 TV dnevnik.

SREDA, 9. februarja: 8.10 TV v šoli: Električni tok, Narodni običaji, Slovenica — 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Izobraževalni film — 14.10 TV v šoli — ponovitev — 17.10 Narodna: Pegam in Lamberger — 17.25 Glass fascination — dokumentarni film — 17.55 Obzornik — 18.10 Spekter — 18.40 Mozaik — 18.45 Pogovori o glasbi: Glasba, človekova spremljevalka — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Plačilo za strah — 22.30 TV dnevnik — 22.45 Nogomet: Anglija — Nizozemska.

ČETRTEK, 10. februarja: 8.00 TV v šoli: Amerika, Čedo Prica, Sodobna elektronika — 9.00 TV v šoli: Francoščina — 9.30 TV v šoli: Portret znanstvenika — 10.00 TV v šoli: Reportaža, Risanka — 14.00 TV v šoli — ponovitev — 17.10 Mala Čebelica — 17.25 Obzornik — 17.40 Kako zakuriti ogenj — barvni film — 18.30 Mozaik — 18.35 E. Rostand: Cyrano de Bergerac, nadaljevanje in konec — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Humoriistična serija — 20.30 Pogovor o... (Gospodarstvo leta 1977) — 21.20 Miniature: A. Vivaldi: Štirje letni časi, Jesen, barvna oddaja — 21.35 TV dnevnik.

PETEK, 11. februarja: 8.10 TV v šoli: Geometrija, Celinski gozd, Makedonščina, Ruščina, TV vrtec, Dnevnik 10 — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Umetnostna zgodovina — 14.10 TV v šoli — ponovitev — 17.10 Križem kražem — 17.20 Morda vas zanima: Ansambla Prah in Predmestje — 17.55 Obzornik — 18.10 Tuja folklor — 18.40 Mozaik — 18.45 Maurovo — iz cikla Narodni parki — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 J. Broszkiewicz: Kopernik, nadaljevanje — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Razgledi: Dežela brez primere, I. del oddaje o Siciliji — 21.45 Ulice San Francisca, serijski film.

SOBOTA, 12. februarja: 8.00 Mala Čebelica — 8.15 Vrtec na obisku: Skrivnostna vrečka — 8.30 Jole, jole, barvna nadaljevanje — 9.00 Grdina pod kamnom, oddaja iz cikla Zverinice iz Rezijske — 9.20 Skrivnosti morskih globin, film — 9.45 Psihologija dela: Srečanje inženirja in psihologa — 10.05 Dokumentarna oddaja — 10.45 J. Broszkiewicz: Kopernik, ponovitev nadaljevanje — 17.25 Mozaik — 17.30 Obzornik — 17.45 Sirotica, film — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Zunanjepolitična tema tedna — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Mož na položaju — film — 21.30 TV dnevnik — 21.45 625.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 6. februarja: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji. **PONEDELJEK, 7. februarja:**

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Prešerni Prešeren.

TOREK, 8. februarja: 09.30—10.00 Land an der Drau — dežela ob Dravi — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 9. februarja: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Lijak domislic in glasbe.

ČETRTEK, 10. februarja: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Komu verovati? — Pesmi treh domačih tal (Ob 70-letnici Foltija Hartmana).

PETEK, 11. februarja: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 12. februarja: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

RUTAR CENTER MÖBEL + ELEKTRO

Stroj za pomivanje posode

S 6990.-

Darujte za tiskovni sklad!

Besonderes ist besser denn das Andere haben Viele! Deshalb liebergleich

KovaKüchen

St. Kathrein b. Schiefeling 04274-29 5518
Klagenfurt, Rothauerhaus 86292

popadali kakor muhe. A ko sta se vzdignila žandarja, tebe že nikoder ni bilo. Tako pravijo ženske.“

„In blizu tako je tudi bilo,“ se nasmehne Jurij. „Samo da ste bili le trije in ne brez glav. In kaj pravite vi k takim govoricam?“

„Jaz pravim ženskam, da je to vse mogoče in prav verjetno. Bog ne zadeni, da bi kaj slutila moja stara! Nobena živa duša ji ne udrži jezika, in z najboljšim namenom bi me spravila noter. Zatorej, fanta, le tiho!“

Potem se začne razgovor o lovu, kako je slab poleti; pozimi pa se poboljša, posebno, če ima kdo srečo kakor Rožanec; k njemu zver kar tišči; saj je enkrat ponevedoma, ko je zapiral vrata, pridurnil dva zajca za ušesa.

„To si moram pa zapomniti,“ se smeje Miha, „da bom povedal na kakem ženitovanju.“

„Le povej, a ti ne bodo verjeli,“ ugovarja Rožanec.

„O, saj jaz vam tudi ne!“

Pogovor se zasuče na poljsko delo; Rožanec toži o slabih letinah, pohvali Jurija, ker gre dela iskat, in ga opominja, da naj bo priden v mladih letih, da si kaj prihrani za stare zobe. Potem jima želi srečen pot in zavije na stran.

„Temu gre denar pač nerad izpod palca,“ meni Jurij, ko je odšel Rožanec.

„Večjega lakomnika ni,“ odgovarja Miha. „Počakaj, da ti povem eno, kako sem ga ujezil. Veš, pred tremi leti sem mlatil pri njem in še dva druga. Opoldne pa posedemo krog skledje štrukljev; bili so dobri. Mi jemo tako tja v en dan; kar vrže Rožanec žlico po mizi in naredi križ. ‚Kdor je božji, ta je sit,‘ pravi; ‚če hočete, pustimo tole; bomo imeli za večerjo.‘ ‚Rajši počim,‘ pravim jaz in segali smo

naprej. Stari nas gleda nekaj časa, pobere žlico in pravi: ‚Če boste vi, bom pa še jaz.‘ Skleda je bila kmalu prazna; mene pa ne vzame za mlatiča nič več.“

Mladeniča zapustita zdaj gozd, in odpre se jima krasen razgled. Stala sta ob robu lesa, in pod njima je ležala pisana dolina. Njive, pripravljene tu za setev, tam za žetev, se vrste med zelenimi travniki, po sredi pa se vije in lesketa bistra Dolinščica. Senca se je bila razgrnila čez velik del doline; drugo stran pa obseva sonce in svetlo gledajo iz temne goščice bele cerkvice po gorah in hribih. Njima nasproti se vzdiguje ponosno onstran vode grad Prapreče. Dolg drevored košatih kostanjev drži do obširnega poslopja, čigar brezštevila okna goré v sončni svetlobi. Vsa Dolina se ne vidi, ker jo zakriva grič, a prijetno doné po dolu ubrani glasovi večernega zvonjenja. Jurij je bil ves zamaknjen. Dolgo časa je kar gledal in poslušal, Miha pa je ravno tako dolgo maline obiral po meji.

„Vidiš, Miha!“ spregovori naposled Jurij. „Mene so daleč gnali, in mnogo sem videl sveta; toda takih krajev ne dobiš nikoder. Drugod imajo tudi hribe, a previsoke ali pa prenizke, in vode ali nič ali pa tako, da jim trga zemljo. Tu pa ti kliče vsak košček sveta, da nikar ne hodi proč. Jaz poznam tukaj okrog skoraj vsakega človeka, z vsakim se pomenim, in kako hitro mine dan in kako mora iti delo izpod rok!“

„Delo?“ se začudi Miha. „Meni se kar nič ne speši, naj začnem, kar hočem; samo orgle, te me ubogajo. Pa se ti misliš res dela poprijeti?“

„Res. Zdaj sem ves drugačen, zdaj sem pravo veselje

dobil in komaj čakam službe, naj bo kakršna hoče, samo v domačem kraju.“

„Ostani vendar rajši pri nas; boš pa nama pomagal!“

„Saj še sama nimata kaj opraviti. Ali hočeš, da ti go-nim mehove?“

„Veš, Jurij, jaz bi tudi kar s teboj šel; tako nerad se ločim od tebe; ali očeta ne morem puščati.“

„In pa orgel ne,“ pristavi Jurij.

„Kar je tebi Dolina, to je meni harmonika.“

„In poglej, Miha, kako si ti srečen: harmoniko lahko nosiš povsod s seboj. Dolina pa ne gre za mano. Zato moram pa jaz za njo hoditi.“

Pogled je majhna vas in ima hiše po griču raztresene, tako da stoji prva v dolini ob cesti, ki spremlja Dolinščico skozi sotesko, zadnja pa visoko nad njo; in tako strma pot ju veže, da se ne more po njej voziti. Ker sta hodila naša znanca po bregu, prideta na Pogled ravno pri zadnji hiši, ki je last veljavnega gospodarja Pozniča. Veliko ima Poznič polja, na ravnem in v bregu, mnogo lepe živine redi njegov hlev in prostorna gospodarska poslopja stoje poleg čedne hiše. Na trati pred hišo pa raste visok hrast, in pod hrastom je kamnita miza, in krog mize sede možje s Pogleda in pijejo bokal reznega tolkovca. Krčme ni na Pogledu; zato je tudi vas mirna in hiše denarne. A starost se rada razgovarja, in pri Pozniču se menijo možje, kako je bilo časih; če pridejo še boljši časi ali pa če pride še vse slabše za nami.

Jurij se obrne naravnost proti kamniti mizi ter stopi h gospodarju, ki mu prijazno poda roko, in ga ogovori: „Ali ste že omlatili, oče? Vam je kaj navrgla pšenica?“

(Dalje prihodnjič)

Nove smernice Zveze kulturnih organizacij Slovenije

Z vrsto sprejetih sklepov in stališč glede svojega nadaljnjega dela je Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, ki se odslej imenuje Zveza kulturnih organizacij Slovenije (ZKOS), krenila v nadaljnjo fazo svojega množičnega kulturnega udejstvovanja, po eni strani spodbujena z uspehi, ki jih je dosegla, po drugi pa kritično opredeljena do nekaterih pojavov kulturnega življenja na Slovenskem.

Tako bi se morda glasil osnovni vtis, ki je ostal po dvodnevni konferenci te organizacije v Novi Gorici, ki je potekal v petek in soboto in so na njem sodelovali nekateri vidni predstavniki slovenskega kulturnega in političnega življenja. Vsebinskim ocenam položaja kulture je konferenca pridala še več organizacijskih novosti: sprejela je nov statut ZKOS ter izvolila nove člane v svoje vodilne organe. Tako je na mesto dosedanjega dolgolet-

vrste še nerešenih zadev, ki ovirajo bodisi večje uveljavljanje glasbene dejavnosti ali začetniških literarnih prizadevanj, sodelovanje z zamejskimi društvi, razvoj množičnosti idr.

Glede tega slednjega je prvi govoril novi predsednik Jože Humer, pri čemer je vsekakor opozoril tudi na nekatere osrednje značilnosti in naloge ZKOS: „Če smemo reči, da smo nekakšna ‚kulturna vojska‘, tedaj vsekakor domača, partizanska, prostovoljska vojska in element v konceptu splošnega ljudskega odpora — zoper nekulturo namreč. Seveda si želimo novih tisočev borcev pod svoje orožje, novih deset-tisočev enot. Kako jih bomo lažje prepričali, kako jih bolj privabili, kot s slavo in daljnometnostjo našega orožja... na tem širokem, vseobsegajočem bojišču. Povzemam: globlje — pristneje — bolje je geslo, zapisano na zastavi ZKPO, navdih in vodilo tem, ki pod njo stopijo, formula zoper staranje naše akcije, iztočnica za njeno družbeno veljavo,“ je ob koncu svojega živnega nastopa dejal Humer.

ZASTOPNIK KRŠČANSKE KULTURNE ZVEZE NUŽEJ TOLMAJER, JE MED DRUGIM DEJAL:

Krščanska kulturna zveza z zadoščenjem ugotavlja, da se je njen položaj po konferenci Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije leta 1971 v Celju v marsičem izboljšal. To pa na eni strani po lastni iniciativi in pomnoženi dejavnosti, na drugi strani pa, in to želimo posebno poudariti, po zaslugi ZKPOS. Prav na osnovi sklepov njene zadnje konference o priznavanju enotnega slovenskega kulturnega prostora je tudi KKZ bila v večji meri deležna njene podpore in njenih uslug.

Na odseku kulturno-prosvetne dejavnosti kot take, je KKZ lahko razširila in poglobila pomoč včlanjenim društvom in kulturnim skupinam. Tudi pri oblikovanju svojih

lastnih osrednjih kulturnih prireditvev se je lahko otresla prejšnje skrajne skromnosti, ki ji jo je nalagala po razmerah povzročena vsestranska revščina. Posebno veseli smo, da nam je uspelo ustvariti kot kulturno novost na Koroškem, Lutkovni oder. Nadaljnji razveseljivi razvoj te dijaške skupine pa je sad nam po ZKPO velikodušno dovoljenih seminarjev v Sloveniji. Navdušenje in požrtvovalnost mladih igralcev sta pa tolika, da že lahko beležimo stoto predstavo v teku treh let. Lutkovni oder je razveselil na tisoče naših otrok in je zanesel slovenske besede prav na skrajni rob našega ozemlja.

Sploh je smatrala kot eno svojih najvažnejših nalog, da seznanja s slovensko besedo in kulturo zlasti obmejne predele našega ljudstva. Njeno prizadevanje se je izkazalo potrebno in uspešno, kajti prireditve so bile prav v teh krajih posebno dobro obiskane.

Obe glavni osrednji prireditvi

KKZ, 8. decembra 1976 odrska, meseca februarja ali marca koncertna, pomenita vsako leto naravnost kulturni praznik za koroške Slovence. Bistvena zasluga za tolikšno uspešnost gre, zlasti za 8. december, seveda predvsem odličnim odskim nastopom gostov iz Slovenije.

Spričo splošnega navdušenja za slovensko odsko umetnost je KKZ bila mnenja, da je treba omogočiti našemu ljudstvu še več srečanja z njo. Zaradi tega se je odločila, da organizira nekaj skupnih obiskov gledaliških predstav v Sloveniji.

V delovnem programu zavzema bistveno mesto tudi kulturna dejavnost v skupni organizaciji s Slovensko prosvetno zvezo, kot so Koroški kulturni dnevi, skrb za prijave otrok k dvojezičnemu pouku, gostovanja kulturnih skupin iz Slovenije in v Slovenijo in sodelovanje pri narodno-političnih manifestacijah.

Resolucija

sprejeta na občnem zboru Kmečke gospodarske zveze v nedeljo, 30. januarja 1977

Udeleženci občnega zbora Kmečke gospodarske zveze z zadoščenjem ugotavljamo, da je osrednji tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev spet na prostosti.

Ob tej priliki izražamo svojo ogorčenost nad postopanjem avstrijskih oblasti, ki so — ne da bi imele resničnega vzroka — vzele Filipa Warascha v pripor. Ravnanje oblasti, pisanje koroških dnevnikov pa tudi poročanje avstrijskega radia potrjujejo, da je treba v vsem tem videti podlo politično akcijo proti Waraschu, proti Narodnemu svetu kot tudi proti zastopstvu manjšine in Slovencem nasploh.

Naše priznanje velja osrednjemu tajniku Filipu Waraschu, ki je najhujšemu pritisku navkljub odločno in trdno branil svoje in naše pravice. Zahvalo pa izrekamo tudi vsem predstavnikom osrednjih organizacij. Vaše zadržanje v teh težkih dneh, ko smo bili prizadeti prav vsi, utrjuje nas v prepričanju, da nas tudi v bodoče nihče ne bo mogel spraviti s poti boja za pravice in obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

nastopili v radiu in še danes poslušamo njih takratno kvalitetno petje.

Po drugi svetovni vojni so pri društvu sodelovali tudi nekateri kaplani-begunci, kot Jože Guštin, Franc Jančar, Alojz Nemec in Franc Oražen. Med mlajšimi kaplani pa si je posebno prizadeval Peter Sticker, ki je tudi aktivno (z rokami) pomagal pri zidavi farnega doma, razsvetljave odra in pri nabavi udobnih sedežev za dvorano. Sedanji kaplan Hanzej Dersula uspešno deluje, tako s šolsko kot doraščajočo mladino.

Kot naslednika nekdanjega Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva, smatramo današnje Katoliško prosvetno društvo in z njim obhajamo sedemdesetletnico obstoja slovenske izobraževalne dejavnosti v šmihelski fari.

Njegov sedež je danes v farnem domu, v farni dvorani, ki so jo pod vodstvom in po zaslugi dekana Krista Sriencna pomagali graditi tudi člani društva. Prisrčna hvala dekanu in požrtvovalnim

Darujte za tiskovni sklad!

članom zanjo. Sicer bi danes v Šmihelu ne imeli kje nastopati. Zahvala pa tudi Šercerjevimi, ki so nam dajali prvih šestdeset let prostora za prireditve. Kadar je bilo tam zasedeno, nam je med obema vojnama, tudi Liketova hiša dala priložnost, da smo lahko igrali. Zato gre tudi njim zahvala.

Govornik Mirko Kumer je zaključil svoj zgodovinski govor takole:

Predragi stari člani, predraga mladina!

Bodimo hvaležni našim prednikom za vse njihovo požrtvovalno kulturno delo, saj so nam ohranili naše kulturne vrednote: naš jezik, našo pesem, našo vero ter našo slovensko zavest. Posnemajmo jih in spoštujmo vse, kar so oni spoštovali. Ohranimo našo slovensko besedo in dajmo jo naprej našim potomcem. Pojmo našo slovensko pesem in jo naučimo peti tudi naše otroke. Tako se bo uresničil napis na nekdanjem društvem odru:

SLOVENSKA ZEMLJA,
NAŠ DOM SI TI,
NAŠ DOM OSTAL BOS
DO KONCA DNI!

Iz zgodovine KPD v Šmihelu

(Nadaljevanje in konec)

Člani so si izvolili mlajše predsednike. Spomnimo se samo v 2. svetovni vojni padlega predsednika Franca Mlinarja, Franca Kropivnika in Mirka Kumra. Dejavnost sestankov je nekaj nazadovala, dočim je odsko delo dobro uspevalo. Ne samo v Šmihelu so društveni delavci igrali, hodili so z igrami tudi gostovat. Bili so pri Cingelcu na Trati, Skocijanu, gostovali so tudi v Št. Janžu v Rožu. V gosteh smo imeli Kotmirčane, ki so nam prinesli pristno rožansko narodno pesem in Finžgarjevo igro »Razvalina življenja«. Tako smo se učili drug od drugega. Obiskali so nas tudi Globašani z igro Miklova Zala, ki so jo uprizorili pod Šercerjevimi stogom. Veliko je bilo dela in priprav, da je mogla biti igra tam, a navdušena mladina je žrtvovala v svojem idealizmu vse, le da je uspelo.

Leta 1936 so tudi Šmihelčani sami ponovno igrali Miklovo Zalo. Rudolfova Marica je bila Almira, Milka pa Zala. Serajnika je igral že drugič Južap. Mirka je igral Franc Kušej. Igro jih je naučil takrat delavni kaplan Franc Posch, sedaj župnik v Globasnici. Bil je šest let režiser društva. Hvala mu za to. Mladina ga je imela zelo rada. Kadar ni bilo primerne duhovnika, so se člani učili iger sami. Večkrat so naleteli na nerazumevanje ravno tam, kjer so pomoč pričakovali. A odjenjali niso. Prirajali so tekme koscev in tekme žanjic. Pa tudi kuharske tečaje z razstavami in zaključno prireditvijo.

Delovali so tudi še tedaj, ko je Hitler zasedel Avstrijo in je bilo treba vsak sestanek prijaviti krajevni NSDAP vnaprej.

Bili smo pod nadzorstvom nosilca visokega odlikovanja, ki je bil v Šmihelu dobrodušni pek Haiburger. Ta nam ni storil nič hudega. Ko so pa sedež stranke prinesli v Konjevce in postavili tam svoj Kulturni dom, je jel novi človek Polašek krivo gledati na nas.

Poslal je k takratnemu tajniku, čevljarju Jožku Trapu, komisarja Josefa Reiterja, ki je zahteval, da se pregledajo vse poslovne knjige. Tajnik Jožko Trap

mu jih je pokazal, nakar je Reiter vzel tajniško in blagajniško knjigo s seboj. Iz nje so prepisali višino gotovine in vsa imena moških odbornikov.

Ko smo se pri Prosvetni zvezi v Celovcu zoper ravnanje komisarja pritožili, je bil ta samovoljnejš sicer odstavljen, knjig nam pa ni vrnil. Ker je bilo politično vdušje napeto, rajši nismo lezli za njim in smo mu knjige pustili. Ni trajalo dolgo, ko so nekatere naše člane aretirali in zaprli v Celovec. To se je zgodilo 16. 2. 1941 po nekem smučarskem izletu nekaterih vidnejših Slovencev.

Sedeli so Biclнови, sedel je Šrončej, Svečeve hčere in še kdo. Druge so nas zaenkrat še pustili zunaj. Ko so pa v aprilu napadli Jugoslavijo, so zaprli tudi župnika Piceja in vse moške odbornike društva.

V gestapovskem zaporu v Celovcu smo se srečali, pri sprehajanju na visoko obzidanem dvorišču, z večino slovenskih kulturnikov.

S tem je bilo vsako slovensko delovanje zatrto. Proti pismeni zavezi so nas po nekaj tednih sicer izpustili, takoj nato pa vpoklicali k vojakom. Nekaterim so poslali pozive celo v zapor. Tako so bili odborniki iz ene ječe prestavljeni v drugo, v vojašnico nemške vojske.

V Šmihel je prišel nemški župnik, sicer dobričina a vendarle tuje.

Leto navrh pa je prišla izselitev. Pobasali so narodno zavedne družine in jih odpeljali. Nekateri so domači vplivneži še dobili iz Celovca domov, večina je morala v Nemčijo, kjer so jih razlastili in držali do julija 1945.

Po zlomu nacizma je društvo zopet oživelo. Prirajalo je igre in sestanke ter tekme koscev. Bilo je pod nadzorstvom zasedbene oblasti, Angležev in tudi nove avstrijske žandarmerije. Vendar se takratna mladina ni ničesar bala, prirajala je prireditve za prireditvijo. Če so obesili le dva plakata v Šmihelu, je bila dvorana popoldne že polna gledalcev. Ni se pa posrečilo obnoviti čitalniške dejavnosti. Večino knjig so med vojno uničili, mladi rod pa ni znal več brati.

Ko so v Celovcu leta 1949 ustanovili Krščansko kulturno zvezo, je njen predsednik, župnik Picej, tudi v Šmihelu ustanovil Katoliško prosvetno društvo. Začel je živahno delovati in pritegnil nase mladino. Sam je učil igre in imel lepe uspehe vse do svoje smrti. Pevec je vodil že takrat organist Miha Sadjak in je še danes aktiven. Njegovi pevci so večkrat

Jože Humer, predsednik ZKOS

nega predsednika ZKO Slovenije Iva Tavčarja, izvolila pomočnika predsednika sveta za kulturo pri IS SRS Jožeta Humerja.

Seveda pa je dvodnevna konferenca oziroma zborovanje ZKOS potekalo predvsem v namenju razprav o položaju in vlogi kulture in kulturnih dejavnosti v samoupravni družbi. Ta značaj ji je prvi dan dal že Ivo Tavčar, ki je v svojem obsežnem „poročilu“ o delu ZKPOS na drobno orisal in hkrati kritično vrednotil situacijo, v kakršnih delujejo kulturna društva. V tem okviru je potlej obravnavala ostajala še drugega dne; dotaknila se je dolge

Srečanje športnikov v Tinjah

V nedeljo, 30. januarja, se je v tinjskem Domu na povabilo gospoda rektorja Kopeiniga zbralo 28 mladih športnikov pod geslom „Kateri zmaga je tvoja?“ Voditelja tega srečanja sta bila prefekt Hanzi Olip in kaplan Janez Tratar.

Hanzi Olip nam je najprej nakazal smisel športa in poudaril, da družbeno-politični pomen športa stalno narašča. Šport je velikega pomena, ker vzgaja človekov značaj, krepi vztrajnost in je zdrav za telo, če se ga poslužujemo v pametni meri. V meditaciji, ki je sle-

dila, je povedal, da je šport premagovanje ovir, življenje z ovirami. Le kdor trdno trenira, kdor se zna marsičemu odpovedati, bo dosegel cilj.

Kaplan Tratar nam je govoril o raznih športnih panogah. Kot zelo zdrav šport, s katerim urimo duha in telo, je označil planinstvo. Omeniti je še tenis, lahko atletiko in plavanje, ki so plemenite, a obenem poceni športne panoge. Kot splošno vodilo za nas športnike pa je še dodal, da naj ne bo človek v službi športa, ampak šport v službi človeka.

Film o smučanju, ki ga je predvajal g. Kopeinig, nam je predočil lepoto tega športa in očarljivost zasneženih pobočij, po katerih se smučarji spuščajo navzdol.

Pri zadnji točki sporeda so se navzoči športniki pomerili v športnem kvizu, ki ga je pripravil Hanzi Olip. Za najboljše so bile pripravljene lepe nagrade (pokal, žoga, itd.). Prvo mesto je zasedel Peter Olip iz Sel, drugo Filip Lutnik iz Žvabeka, tretje pa Flori Aichholzer iz Št. Jakoba. Po teh prijetnih urah je kot nalašč za naše lačne želodce sledila dobra tinjska večerja, ki nas je združila v prijateljskem vzdušju. Kaplan Tratar pa je poskrbel s šalami in drugimi duhovitimi vložki za smeh in dobro razpoloženje.

HOTEL ANTONIČ
išče kvalificiranega natakarja
ali prvo postrežnico. Telefon:
0 42 53 - 241.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglašnega oddelka in uprave 84 3 58. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradšče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

**Oglašujte
v našem listu!**